

Број/Број: 03/10-50-19-116-02/14
Сарајево/Sarajevo, 21.02.2014.

Истраžивање број: 168

Врста истраžивања:

КОМП – компаративни преглед

PREDUZEĆA BEZ ZAPOSLENIH RADNIKA

Припремиле:

Сена Бајрактаревић

Нихада Јелећ

Дескриптор: економија, предузећа

Истраžивање је намењено посланицима и делегатима, који могу поставити додатна питања, сугестије и коментаре на email адресу: istraživacki.sektor@parlament.ba.

Јавност Босне и Херцеговине може коментирати радове, али Истраžивачки сектор нема могућност да одговара на коментаре и дискутира о истраžивању.

Информације наведене у садржају истраžивања важеће су у тренутку припреме истраžивања и оне се не ажурирају након објаве истраžивања.

Истраžивање не одражава званичан став Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (PSBiH).

SADRŽAJ

SAŽETAK	2
I. UVOD.....	4
II. PROPISI DRŽAVA REGIJE NEČLANICA EU.....	4
II.1. Bosna i Hercegovina	4
II.2. Srbija	8
II.3. Crna Gora	12
II.4. Makedonija.....	15
III. PROPISI DRŽAVA ČLANICA EU	17
III.1. Propisi Evropske unije	17
III.2. Hrvatska	20
III.3. Slovenija	26
III.4. Njemačka	31
III.5. Ujedinjeno Kraljevstvo	33
IV. RANG LISTA SVJETSKJE BANKE O UVJETIMA ZA OSNIVANJE PREDUZEĆA	35
V. IZVORI.....	36

PREDUZEĆA BEZ ZAPOSLENIH RADNIKA

SAŽETAK

Od osam država čiji su propisi o osnivanju i djelovanju poslovnih subjekata analizirani u ovom istraživanju, u šest država postoje preduzeća bez zaposlenih, dok u jednoj državi najmanje direktor mora biti u radnom odnosu na neodređeno vrijeme i plaćati zdravstveno, penziono i druga osiguranja. Izuzetak je Bosna i Hercegovina u kojoj se propisi koji se odnose na ovo pitanje razlikuju po tome u kojoj administrativnoj jedinici se poslovni subjekt osniva i djeluje.

Tabela 1: Mogućnost osnivanja preduzeća bez zaposlenih u osam analiziranih država

Država	Može li preduzeće biti osnovano bez ijednog zaposlenog radnika?
Bosna i Hercegovina	<i>Zavisí od administrativne jedinice u kojoj se preduzeće osniva</i>
FBiH	Ne
RS	Da
Brčko distrikt BiH	Ne
Srbija	Da
Crna Gora	Ne
Makedonija	Da
Hrvatska	Da
Slovenija	Da
Ujedinjeno Kraljevstvo	Da
Njemačka	Da

Propisi koji reguliraju osnivanje i rad četiri moguća oblika privrednih društava u **Bosni i Hercegovini** različiti su u dva entiteta i Brčko distriktu BiH. U entitetu Republika Srpska moguće je osnovati preduzeće bez ijednog zaposlenog radnika, dok u entitetu Federacija BiH i u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine najmanje direktor privrednog društva mora biti socijalno/zdravstveno osiguran u društvu u kojem obavlja djelatnost, odnosno mora biti zaposlen na neodređeno vrijeme.

U **Srbiji** može biti osnovano preduzeće bez zaposlenih. U decembru 2013. godine više od jedne trećine privrednih društava koja su predala završni račun nadležnom organu nije imalo nijednog zaposlenog radnika. Minimalni osnovni kapital najčešćeg oblika privrednog društva, društva sa ograničenom odgovornošću, iznosi najmanje 100 dinara (oko 1,60 konvertibilnih maraka).

U **Crnoj Gori** poslovni subjekt mora zapošljavati najmanje jednu osobu – izvršnog direktora, koja je u radnom odnosu u tom subjektu. U ovoj državi nije moguće osnovati preduzeće bez zaposlenog, ali je trenutno značajno pojednostavljena sama procedura osnivanja preduzeća.

Makedonija je napravila potpunu reformu svojih propisa koji se odnose na ekonomiju. Pored ostalih poduzetih mjera, potpuno je pojednostavila proceduru osnivanja preduzeća, zbog čega je svrstavaju u sami vrh ljestvica koje analiziraju propise, vrijeme i troškove potrebne za osnivanje preduzeća. Prema *Starting a Business (Pokretanje biznisa)* Svjetske banke, nalazi se na 7. mjestu od 189 analiziranih ekonomija svijeta. Ispred Makedonije su samo Novi Zeland, Kanada, Singapur, Australija, Hong Kong¹ i Armenija. U Makedoniji postoje preduzeća bez stalno zaposlenih radnika.

Na osnovu presude Ustavnog suda iz 2000. godine, u **Hrvatskoj** je moguće osnovati preduzeće koje će djelovati bez ijednog stalno zaposlenog radnika. Najčešći oblik preduzeća, odnosno trgovačkog društva je društvo s ograničenom odgovornošću i njegov podoblik, jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću. Temeljni kapital jednostavnog d.o.o. iznosi 10 hrvatskih kuna (oko 2,5 konvertibilnih maraka).

U **Sloveniji** privredno društvo/kompanija može biti osnovano i djelovati bez stalno zaposlenog radnika, ali uvjet za to je da se za direktora društva već plaćaju porezi i uplaćuju doprinosi po nekom osnovu (da je zaposlen u nekom drugom poslovnom subjektu, da je student, penzioner ili sl.).

U **Njemačkoj** je moguće osnovati preduzeće bez zaposlenih, ali ono mora imati najmanje jednog direktora, koji se u pravnom smislu ne smatra zaposlenim, nego radi na osnovu ugovora o uslugama i za njega se plaćaju doprinosi obaveznih osiguranja. Od 2008. godine u Njemačkoj se može osnovati poduzetničko društvo s ograničenom odgovornošću (Mini GmbH ili UG), čiji je temeljni kapital najmanje 1 euro. Znatno je jednostavnija procedura osnivanja Mini GmbH u odnosu na proceduru osnivanja klasičnog društva s ograničenom odgovornošću (GmbH).

Propisi **Ujedinjenog Kraljevstva** omogućavaju osnivanje preduzeća bez zaposlenih. U 2013. godini preduzeća bez zaposlenih činila su 75,3% svih privatnih preduzeća i nisu zapošljavala nikoga osim vlasnika preduzeća. Ministarstvo za biznis, inovacije i vještine i Državni ured za statistiku UK tretiraju kompanije koje imaju jednog zaposlenog – direktora, kao preduzeća bez zaposlenih. Kompanije u UK ne moraju zaposliti svoje direktore. Izvršni direktori obično imaju ugovor o zaposlenju, dok su neizvršni direktori obično angažirani po ugovoru o uslugama. Najčešći oblik kompanije u Ujedinjenom Kraljevstvu je *Private Limited Company*. Može se registrirati *online* ili poštom. *Online* registracija traje 48 sati i košta 15 funti.

---

¹ Hong Kong - posebni administrativni region Narodne Republike Kine

I. UVOD

Preduzeća, odnosno privredna ili trgovačka društva koja djeluju bez ijednog stalno zaposlenog radnika predstavljaju novinu u ekonomijama naše regije. Ovo istraživanje odgovara na pitanje u kojim državama je moguće, a u kojima propisi ne dozvoljavaju osnivanje preduzeća bez zaposlenih. Osim toga, u istraživanju su navedeni i podaci o osnivanju, uvjetima za registraciju i funkcioniranju preduzeća u Bosni i Hercegovini, Srbiji, Crnoj Gori, Makedoniji, Hrvatskoj, Sloveniji, Njemačkoj i Ujedinjenom Kraljevstvu (npr. propisi koji reguliraju ovu oblast ili najvažniji dijelovi tih propisa i relevantni statistički podaci).

II. PROPISI DRŽAVA REGIJE NEČLANICA EU

II.1. Bosna i Hercegovina

Različita je mogućnost osnivanja privrednog društva bez ijednog zaposlenog radnika u Bosni i Hercegovini i zavisi od dijela države u kojem se privredno društvo osniva. Osnivanje i registraciju poslovnih subjekata u Bosni i Hercegovini uglavnom uređuju zakoni koje donose niži administrativni nivoi (entiteti i Brčko distrikt BiH) i u njima se provodi administrativna procedura osnivanja. Neki propisi doneseni su i na nivou države Bosne i Hercegovine, npr. Okvirni zakon o registraciji poslovnih subjekata u BiH² i Odluka o osnivanju i radu predstavništava stranih lica u Bosni i Hercegovini.³

Tabela 2: Zakoni i mogućnost osnivanja privrednog društva bez zaposlenih radnika

<i>Administrativna jedinica u Bosni i Hercegovini</i>	<i>Federacija BiH</i>	<i>Republika Srpska</i>	<i>Brčko distrikt Bosne i Hercegovine</i>
Propisi koji uređuju osnivanje i rad privrednog društva	Zakon o privrednim društvima FBiH Zakon o registraciji poslovnih subjekata FBiH Zakon o radu FBiH	Zakon o privrednim društvima RS Zakon o registraciji poslovnih subjekata RS Zakon o radu RS	Zakon o preduzećima Brčko Distrikta BiH Zakon o registraciji poslovnih subjekata Zakon o radu Brčko Distrikta BiH
Može li privredno društvo biti osnovano i raditi bez ijednog zaposlenog radnika?	Ne	Da	Ne

U entitetu Republika Srpska (RS) izmijenjeni su relevantni propisi kojima je pojednostavljena procedura i smanjeni troškovi osnivanja jednočlanog društva s ograničenom odgovornošću. U RS se može osnovati i može djelovati privredno društvo bez ijedne stalno zaposlene osobe. Registracija takvog privrednog društva moguća je u roku od tri dana, a uspostavljen je jednošalterski sistem osnivanja, i to putem Agencije za posredničke, informatičke i finansijske usluge u RS. Prema izmijenjenom Zakonu o registraciji poslovnih subjekata, sud je dužan da u roku od dva dana ispita prijavu i donese odluku o upisu u sudski registar, ukoliko su uz prijavu podneseni svi potrebni dokumenti. U RS se više ne naplaćuju administrativne sudske takse za

² Okvirni Zakon o registraciji poslovnih subjekata u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 42/04)

³ Odluka o osnivanju i radu predstavništava stranih lica u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 15/03)

prvo osnivanje privrednog društva, koje su ranije iznosile 500 KM i 800 KM. U Zakonu o radu predviđena je mogućnost sklapanja menadžerskog ugovora, bez zasnivanja radnog odnosa direktora društva. U planu je i objedinjavanje sudskih, poreskih i statističkih registara. Zanimljiv je podatak da, s obzirom na prethodno navedene informacije, prema važećim propisima, „...osoba koja je zaposlena u Federaciji Bosne i Hercegovine može osnovati firmu i u Republici Srpskoj; može biti osnivač i/ili direktor firme koju osniva, te prilikom osnivanja društva s ograničenom odgovornošću nije potrebno zaposliti nekoga, pa ni direktora kao predstavnika/zastupnika društva.“⁴

U entitetu Federacija BiH (FBiH) direktor mora biti socijalno/zdravstveno osiguran u društvu u kojem obavlja djelatnost, odnosno mora biti zaposlen na neodređeno vrijeme. Ova obaveza nije izričito navedena u zakonima, ali se ona prilikom osnivanja privrednog društva po automatizmu pretpostavlja i u praksi primjenjuje. S obzirom na navedeno, u FBiH privredni subjekat koji nema bar jednu stalno zaposlenu osobu ne može biti ni osnovan. Vlada Federacije BiH utvrdila je set nacрта i prijedloga zakona koji se odnose na osnivanje i rad poslovnih subjekata, kojima bi se značajno pojednostavila složena procedura registracije. Zakoni su trenutno u parlamentarnoj proceduri u entitetskom parlamentu. Osim toga, Vijeće stranih investitora već godinama lobira izmjenu Zakona o radu i uvođenje instituta menadžerskog ugovora u FBiH.⁵

U Brčko distriktu Bosne i Hercegovine svako registrirano preduzeće mora imati najmanje jednu stalno zaposlenu osobu. To pitanje uređeno je Zakonom o radu na sljedeći način: „Poslodavac - fizičko lice dužan je prijaviti se na PIO i zdravstveno osiguranje“.⁶

Oblici privrednih društava u Bosni i Hercegovini

Privredno društvo u Bosni i Hercegovini može osnovati domaće i strano, fizičko i pravno lice, osim ako zakonom nije drugačije određeno. Društvo može biti organizirano u jednom od sljedećih oblika:

- društvo s neograničenom solidarnom odgovornošću/ortačko društvo;
- komanditno društvo;
- dioničko društvo/akcionarsko društvo;
- društvo s ograničenom odgovornošću.

Tabela 3: Najznačajnije karakteristike privrednih društava u BiH⁷

⁴ Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva Vlade Republike Srpske, odgovor na pitanja: “Da li osoba zaposlena u Federaciji BiH može osnovati firmu u RS? Da li može biti samo osnivač ili direktor? Da li je potrebno zaposliti nekoga osim direktora?”. Izvor: internetska stranica Registara odobrenja i inspeksijskih postupaka i predmeta kontrole Vlade RS <http://www.regodobrenja.net/index.php?akc=sadrzaj&id=2&jezik=2> (datum pristupa 06.02.2014.)

⁵ “Nepostojanje instituta menadžerskog ugovora u Zakonu o radu FBiH otežava funkcionisanje i rad stranim investitorima (multinacionalnim kompanijama) koji na pozicije menadžera žele postaviti svoje zaposlenike/strance sa kojima ne žele zasnovati radni odnos, i eventualno im ne isplaćivati platu iz razloga što su ista lica već zaposlena na nekom drugom radnom mjestu u kompaniji iste grupacije van Bosne i Hercegovine, a naročito ne žele zaključivati s menadžerima radni odnos na neodređeno vrijeme, s obzirom na postojanje mandata u tačno određenom trajanju... FBiH - Preporuka: Na prvom mjestu, potrebno je uvesti mogućnost zaključenja menadžerskog ugovora bez zasnivanja radnog odnosa, kao što je to predviđeno u Zakonu o radu RS. Pored toga, neophodno je omogućiti da se sa menadžerima koji se imenuju na određeni mandat u trajanju dužem od 2 godine može zaključiti ugovor o radu/menadžerski ugovor na određeno vrijeme do isteka mandata, te da nakon toga poslodavac nema obavezu zadržati istu osobu kao zaposlenika i nuditi mu drugo radno mjesto.” Izvor: publikacija Vijeća stranih investitora, januar 2013. godine, preuzeta s internetske stranice Foreign Investors Council <http://www.fic.ba/publications.html> (datum pristupa 06.02.2014.)

⁶ Član 3. stav 2. Zakona o radu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Brčko distrikta BiH”, br. 19/06 – prečišćeni tekst, 19/07, 25/08, 20/13)

⁷ U dijelu tabele koji se odnosi na podatke vezano za Brčko distrikt BiH korištene su informacije iz Zakona o preduzećima Brčko distrikta BiH preuzetog s internetske stranice Skupštine Brčko distrikta BiH

Oblik društva	<i>Federacija BiH</i>	<i>Republika Srpska</i>	<i>Brčko distrikt BiH</i>
Društvo s neograničenom solidarnom odgovornošću (d.n.o. / o.d)	D.n.o. se osniva zaključivanjem ugovora između dvije ili više domaćih/stranih fizičkih osoba. Članovi odgovaraju neograničeno solidarno za obaveze preduzeća. Nije utvrđen minimum ili maksimum osnovnog kapitala.	O.d. se osniva donošenjem akta o osnivanju dvije ili više domaćih/stranih fizičkih i/ili pravnih osoba koje se obavezuju poslovati pod istim imenom. Odgovaraju neograničeno solidarno za obaveze preduzeća. Nije utvrđen minimum ili maksimum osnovnog kapitala.	D.n.o. se osniva ugovorom između dvije ili više domaćih/stranih fizičkih osoba. Članovi za obaveze društva odgovaraju neograničeno solidarno. Nije utvrđen minimum ili maksimum osnovnog kapitala.
Društvo s ograničenom odgovornošću (d.o.o.)	Osniva se donošenjem akta o osnivanju ili ugovorom između jedne ili više domaćih/stranih fizičkih i/ili pravnih osoba s osnovnim kapitalom podijeljenim u uloge. Član d.o.o. odgovara za obaveze društva u visini njegovog uloga u društvu. Minimum osnovnog kapitala iznosi 2.000 KM. Vrijednost pojedinačnog uloga ne može biti manja od 100 KM.	Osniva se aktom o osnivanju jedne do 100 domaćih/stranih fizičkih i/ili pravnih osoba. Ulagrač u d.o.o. nije osobno odgovoran ni za jednu od obaveza društva, već odgovara vrijednošću uloženog kapitala u preduzeće. Minimum osnovnog kapitala je 1 KM i uplaćuje se na privremeni račun do registracije društva.	Osniva se usvajanjem osnivačkog akta jedne do 50 domaćih/stranih fizičkih i/ili pravnih osoba. Društvo može imati više od 50 članova, ako to odobri Vlada. Član d.o.o. odgovara za obaveze društva u visini njegovog uloga u kapitalu društva. Osnovni kapital društva iznosi najmanje 2.000 KM, a najmanji osnovni ulog člana iznosi 100 KM.
Komanditno društvo (k.d.)	Osniva se ugovorom između dvije ili više domaćih/stranih fizičkih osoba i/ili pravnih osoba. Najmanje jedan partner ima potpunu odgovornost (uključujući privatno vlasništvo) i najmanje jedan partner ima ograničenu odgovornost koja se ograničava vrijednošću njegovog udjela u tom preduzeću. Nije utvrđen minimum ili maksimum osnovnog kapitala.	Osniva se donošenjem akta o osnivanju između dvije ili više domaćih/stranih fizičkih i/ili pravnih osoba. Najmanje jedna osoba ima neograničenu odgovornost i najmanje jedna osoba ima odgovornost koja je proporcionalna visini uloženog kapitala u preduzeće. Nije utvrđen minimum ili maksimum osnovnog kapitala.	Osniva se ugovorom o osnivanju dvije ili više domaćih/stranih fizičkih i/ili pravnih osoba. Jedan ili više članova odgovara za obaveze društva cjelokupnom svojom imovinom (komplementar), a jedan ili više članova odgovora za obaveze društva samo do iznosa njihovih uloga upisanih u Registar (komanditor). Nije utvrđen minimum ili maksimum osnovnog kapitala.

(<http://skupstinabd.ba/ba/zakoni/ba/zakon-o-preduzeza-br-distrikta-bih.html>), dok su za Federaciju Bosne i Hercegovine i Republiku Srpsku uglavnom korištene informacije pronađene na internetskoj stranici Agencije za promociju stranih investicija BiH (FIPA)

http://fipa.gov.ba/informacije/posao/vrste_preduzeća/default.aspx?id=133&langTag=bs-BA

(datum pristupa 05.02.2014.)

<p>Dioničko, odnosno akcionarsko društvo (d.d. /a.d.)</p>	<p>D.d. se osniva ugovorom jedne ili više domaćih/stranih fizičkih ili pravnih osoba – dioničara s početnim kapitalom podijeljenim u dionice. Otvoreno društvo je pravna osoba (banka, osiguravajuće društvo ili preduzeće) s minimumom osnovnog kapitala od 4.000.000 KM i najmanje 40 dioničara čije su dionice emitirane putem javne ponude. Zatvoreno društvo je vrsta dioničkog društva čije se dionice izdaju među ograničenim brojem sudionika. Minimum osnovnog kapitala je 50.000 KM.</p>	<p>A.d. se osniva osnivačkim aktom jedne ili više domaćih/stranih fizičkih i/ili pravnih osoba s osnovnim kapitalom podijeljenim u određeni broj dionica. Otvoreno društvo je pravna osoba, čijim dionicama se javno trguje, tj. čije se dionice nude na prodaju na otvorenom tržištu i upisuju se na berzi i drugim javnim tržištima. Minimum osnovnog kapitala je 50.000 KM. Zatvoreno društvo je vrsta dioničarskog društva čije se dionice dijele među ograničenim brojem dioničara. Minimum osnovnog kapitala je 20.000 KM.</p>	<p>D.d. se osniva usvajanjem i potpisivanjem statuta jedne ili više fizičkih ili pravnih osoba (osnivača). D.d. je društvo čiji je osnovni kapital podijeljen na dionice. Dioničari odgovaraju za obaveze društva u visini njihovih uloga u kapitalu društva. Minimalni nominalni iznos osnovnog kapitala je 15.000 KM. Minimalna nominalna vrijednost dionice je 1 KM.</p>
---	--	--	---

Osnivanje privrednog društva u Bosni i Hercegovini

U ovom dijelu prikazat ćemo korake koje je potrebno napraviti kako bi se privredno društvo osnovalo u BiH.⁸

Federacija Bosne i Hercegovine:

- Korak 1. Priprema i sastavljanje osnivačkog akta (notar)
- Korak 2. Uplata osnivačkog uloga
- Korak 3. Registracija kod mjerodavnog općinskog/osnovnog suda
- Korak 4. Izrada pečata
- Korak 5. Otvaranje žiro računa u poslovnoj banci
- Korak 6. Prijavljivanje preduzeća i zaposlenih u poreznu upravu
- Korak 7. Izjava osnivača o ispunjavanju svih uslova za počinjanje aktivnosti (predaje se nadležnoj inspekcijskoj službi)

Republika Srpska:

- Korak 1. Ovjera osnivačkog akta kod notara
- Korak 2. Uplata osnivačkog uloga
- Korak 3. Podnošenje zahtjeva kod APIF⁹

⁸ Podaci za Brčko Distrikt BiH nisu navedeni, ali se mogu naći u Zakonu o preduzećima Brčko Distrikta BiH na internetskoj stranici Skupštine Brčko Distrikta BiH <http://skupstinabd.ba/ba/zakoni/ba/zakon-o-preduzeza-br-distrikta-bih.html>. Korišteni podaci pronađeni su na internetskoj stranici Agencije za unapređenje stranih investicija u Bosni i Hercegovini, na kojoj se nalazi veliki broj i drugih korisnih informacija o ovom pitanju. Internetska stranica Agencije za unapređenje stranih investicija u BiH (FIPA) <http://fipa.gov.ba/informacije/posao/koraci/default.aspx?id=120&langTag=bs-BA> (datum pristupa 05.2.2014.)

⁹ Agencija za posredničke informatičke finansijske usluge RS je odgovorna za sudsku registraciju i dobijanje poreskog i statističkog broja.

- Korak 4. Izrada pečata
 Korak 5. Otvaranje žiro računa u poslovnoj banci
 Korak 6. Prijavljivanje zaposlenih u poreznu upravu

Postupak sudske registracije poslovnog subjekta, u skladu sa zakonom, u Federaciji BiH traje pet dana, a u RS postupak registracije kod APIF-a traje tri dana od uredne predaje dokumenata.

Tabela 4: Troškovi po koracima za osnivanje privrednog društva u BiH

Federacija Bosne i Hercegovine			Republika Srpska	
br.	Koraci	Troškovi	Koraci	Troškovi
1.	Osnivački ugovor (notar)	300 KM	Osnivačka odluka (notarska verifikacija)	3,50 KM
			Osnivački ugovor (notar)	200 KM
2.	Uplata osnivačkog kapitala	2 000 KM	Uplata osnivačkog kapitala	1 KM
3.	Registracija firme u nadležnom registracijskom sudu	405 KM (registracijska taksa)	Zahtjev za registraciju firme - APIF (registracijska taksa)	100 – 200 KM
		150 KM (taksa za objavu u Službenim novinama)	U skladu s odredbama Zakona o sudovima RS, taksa za prvo osnivanje firme je ukinuta.	
4.	Izrada pečata	20-50 KM	Izrada pečata	20-50 KM
5.	Otvaranje računa u banci	Nema troškova	Otvaranje računa u banci	Nema troškova
6.	Registracija u poreznoj upravi	Nema troškova	Registracija u poreznoj upravi	Nema troškova
7.	Obavijest nadležnoj općini	15 KM (administrativna taksa)		
8.	Troškovi advokata	600 KM		
	Ukupni troškovi:	3.490 - 3.520KM	Ukupni troškovi:	324,50 – 454,50KM

II.2. Srbija

Propisi Srbije ne zabranjuju osnivanje i djelovanje preduzeća bez ijednog stalno zaposlenog radnika. Osim toga, novim Zakonom o privrednim društvima u 2011. godini¹⁰ značajno je pojednostavljena procedura osnivanja privrednog društva i umanjeni troškovi za osnivanje društva sa ograničenom odgovornošću (u daljnjem tekstu d.o.o.), koji je najčešći oblik privrednog društva. Minimalni osnovni kapital d.o.o. iznosi 100 dinara (oko 1,60 konvertibilnih maraka). Prethodno je osnovni kapital d.o.o. iznosio minimalno 500 eura (oko 977,00 konvertibilnih maraka).

¹⁰ Zakon o privrednim društvima, Službeni glasnik Republike Srbije, br. 36/2011 i 99/2011. Izvor: internetska stranica Narodne skupštine Republike Srbije <http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina-.872.html?SearchText=zakon+o+privrednim+dru%C5%A1tvima> (datum pristupa 22.01.2014.)

S obzirom na navedeni poslovni ambijent, u decembru 2013. godine u Srbiji „od 92.157 firmi koje su predale završni račun, čak 24.370 nije imalo nijednog zaposlenog, a nešto manje samo jednog kome se isplaćuje zarada.“¹¹ I godinu dana ranije u Srbiji je više od četvrtine privrednih subjekata¹² poslovalo bez zaposlenih. Općenito, najviše takvih preduzeća posluje u sektoru trgovine na veliko i malo, prerađivačke industrije i u oblasti stručne, naučne, inovacione i tehničke djelatnosti.

Kolokvijalno se u Srbiji takva preduzeća, posebno ona koja se osnivaju u cilju zaobilaženja zakona i za razne manipulacije, nazivaju „feniks“ ili „fantomske firme“. Kao i u Hrvatskoj, ova se preduzeća često povezuju sa kršenjem zakona, izbjegavanjem plaćanja obaveza državi i povjeriocima, pranjem novca itd. Na drugoj strani, postoje i brojna preduzeća bez zaposlenih koja posluju u skladu sa zakonom i veoma su uspješna.

„Zakon o privrednim društvima ne postavlja uslov zaposlenih za punovažnost osnivanja društva i njegovu registraciju. Društvo može da ima samo osnivača – jednog člana (jednočlano društvo), odnosno više osnivača – članova, bez zaposlenih. Osnivač-član može da bude direktor-zastupnik tog društva ili može sa trećim licem zaključiti ugovor o uređenju međusobnih prava, obaveza i odgovornosti direktora, kojim direktor ne zasniva radni odnos.“¹³

Pravni okvir osnivanja privrednog društva

Osnivanje, organizacija i registracija privrednih društava i ostalih oblika organizovanja uređeni su sljedećim aktima:

- Zakonom o privrednim društvima („Sl. glasnik RS”, br. 36/11 i 99/11),
- Zakonom o postupku registracije u Agenciji za privredne registre („Sl. glasnik RS”, br. 99/11),
- Pravilnikom o sadržini registra privrednih subjekata i dokumentaciji potrebnoj za registraciju („Sl. glasnik RS”, br. 6/12),
- Odlukom o naknadama za poslove registracije i druge usluge koje pruža Agencija za privredne registre („Sl. glasnik RS”, br. 5/12).

Zakon o privrednim društvima

U ovom dijelu navest ćemo odredbe Zakona o privrednim društvima koje se odnose na društva sa ograničenom odgovornošću, jer su ova društva najčešći oblik privrednih društava koja se osnivaju bez zaposlenih osoba. Prema Zakonu, privredno društvo je pravno lice koje obavlja djelatnost u cilju sticanja dobiti, a svojstvo pravnog lica stiče u skladu sa Zakonom o registraciji.¹⁴ Pravni oblici privrednog društva su sljedeći:

- ortačko društvo,
- komanditno društvo,
- društvo sa ograničenom odgovornošću,
- akcionarsko društvo.

---

¹¹ Izvor: internetska stranica Radio-televizije Srbije

<http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/2162/Prenosimo/1459424/Vi%C5%A1e+od+24.000+preduze%C4%87a+bez+zaposlenih.html> (datum pristupa 17.01.2014.)

¹² Podaci Agencije za privredne registre Republike Srbije korišteni u tekstu - *Privredna društva bez zaposlenih: tajna brojnosti i uspeha* od 18.11.2013, autora Milana Stefanovića, stručnog savjetnika USAID Projekta za bolje uslove poslovanja. Izvor: internetska stranica USAID Projekta za bolje uslove poslovanja http://www.bep.rs/news_archive.php (datum pristupa 23.01.2014.)

¹³ Isto.

¹⁴ Član 2. i 3. Zakona o privrednim društvima

Društvo sa ograničenom odgovornošću je društvo u kojem jedan ili više članova društva imaju udjele u osnovnom kapitalu društva, s tim da članovi društva ne odgovaraju za obaveze društva, osim u slučajevima predviđenim članom 18. Zakona o privrednim društvima.¹⁵

D.o.o se osniva osnivačkim aktom, koji sadrži naročito:

- lično ime i prebivalište, odnosno poslovno ime i sjedište članova društva;
- poslovno ime i sjedište društva;
- pretežnu djelatnost društva;
- ukupan iznos osnovnog kapitala društva;
- iznos novčanog uloga, odnosno novčanu vrijednost i opis nenovčanog uloga svakog člana društva;
- vrijeme uplate, odnosno unošenja uloga u osnovni kapital društva;
- udio svakog člana društva u ukupnom osnovnom kapitalu izražen u procentima;
- određivanje organa društva i njihovih nadležnosti.

Ako osnivački akt ne sadrži odredbe o nadležnostima organa društva, organi društva imaju nadležnosti predviđene Zakonom o privrednim društvima.¹⁶

Osnovni kapital društva iznosi najmanje 100 dinara (oko 1,60 konvertibilnih maraka), osim ako je posebnim zakonom predviđen veći iznos osnovnog kapitala za društva koja obavljaju određene djelatnosti.¹⁷ Osnovni kapital povećava se na osnovu odluke skupštine i to:

- novim ulozima postojećih članova ili člana koji pristupa društvu;
- pretvaranjem rezervi ili dobiti društva u osnovni kapital;
- pretvaranjem (konverzijom) potraživanja prema društvu u osnovni kapital;
- statusnim promjenama koje imaju za posljedicu povećanje osnovnog kapitala;
- pretvaranjem (konverzijom) dodatnih uplata u osnovni kapital.

Članovi društva imaju pravo prečeg upisa udjela prilikom povećanja osnovnog kapitala novim ulozima u srazmjeri sa svojim udjelima, osim ako je osnivačkim aktom drugačije određeno.¹⁸

Osnovni kapital društva može se smanjiti odlukom skupštine članova društva, ali ne ispod minimalnog osnovnog kapitala koji iznosi najmanje 100 dinara.¹⁹

Udjeli nisu hartije od vrijednosti. Udjeli se ne mogu sticati, niti se njima može raspolagati upućivanjem javne ponude u smislu zakona kojim se uređuje tržište kapitala.²⁰ Član društva stiče udio u društvu srazmjerno vrijednosti njegovog uloga u ukupnom osnovnom kapitalu društva, osim ako je osnivačkim aktom pri osnivanju društva ili jednoglasnom odlukom skupštine određeno drugačije. Član društva može imati samo jedan udio u društvu. Ako član društva stekne više udjela, ti udjeli se spajaju i zajedno čine jedan udio.²¹

Upravljanje društvom može biti organizovano kao jednodomno ili dvodomno. U slučaju jednodomnog upravljanja, organi društva su skupština i jedan ili više direktora. U slučaju dvodomnog upravljanja, organi društva su:

- skupština;
- nadzorni odbor;
- jedan ili više direktora.

---

¹⁵ Član 139. Zakona o privrednim društvima

¹⁶ Član 141. Zakona o privrednim društvima

¹⁷ Član 145. Zakona o privrednim društvima

¹⁸ Član 146. Zakona o privrednim društvima

¹⁹ Član 147. Zakona o privrednim društvima

²⁰ Član 150. Zakona o privrednim društvima

²¹ Član 151. Zakona o privrednim društvima

U jednočlanom društvu funkciju skupštine vrši jedini član društva. Kada je jedini član društva pravno lice, osnivačkim aktom može se odrediti organ tog člana društva koji u ime tog člana vrši funkciju skupštine, a u odsustvu takve odredbe smatra se da je to registrovani zastupnik tog člana. Osnivačkim aktom određuje se da li je upravljanje društvom jednodomno ili dvodomno.²²

Skupštinu društva čine svi članovi društva. Svaki član ima pravo glasa u skupštini srazmjerno učešću njegovog udjela u osnovnom kapitalu društva, osim ako je osnivačkim aktom drugačije određeno.²³ Nadležnosti skupštine su da, pored ostalog, donosi izmjene osnivačkog akta, usvaja finansijske izvještaje, kao i izvještaje revizora ako su finansijski izvještaji bili predmet revizije, nadzire rad direktora i usvaja izvještaje direktora, ako je upravljanje društvom jednodomno, usvaja izvještaje nadzornog odbora, ako je upravljanje društvom dvodomno, odlučuje o povećanju i smanjenju osnovnog kapitala društva, kao i o svakoj emisiji hartija od vrijednosti, odlučuje o raspodjeli dobiti i načinu pokrića gubitaka, uključujući i određivanje dana sticanja prava na učešće u dobiti i dana isplate učešća u dobiti članovima društva, imenuje i razrješava direktora i utvrđuje naknadu za njegov rad odnosno načela za utvrđivanje te naknade, ako je upravljanje društvom jednodomno itd.²⁴

Društvo ima jednog ili više *direktora* koji su zakonski zastupnici društva. Broj direktora određuje se osnivačkim aktom ili odlukom skupštine. Ako na jedan od prethodno navedena dva načina nije određen broj direktora, društvo ima jednog direktora. Direktor se registruje u skladu sa zakonom o registraciji.²⁵ Direktora imenuje skupština, odnosno nadzorni odbor ako je upravljanje društvom dvodomno.²⁶ Direktor zastupa društvo prema trećim licima i vodi poslove društva u skladu sa osnivačkim aktom, odlukama skupštine društva i uputstvima nadzornog odbora, ako je upravljanje društvom dvodomno. Ako društvo ima više od jednog direktora, svi direktori zastupaju i vode poslove društva zajednički, ako osnivačkim aktom ili odlukom skupštine društva nije drugačije određeno.²⁷ Direktor odgovara za uredno vođenje poslovnih knjiga društva i za tačnost finansijskih izvještaja društva. U obavezi je da vodi evidenciju o svim donijetim odlukama skupštine, u koju svaki član društva može izvršiti uvid tokom radnog vremena društva.²⁸

Ako je upravljanje društvom dvodomno, društvo ima i *nadzorni odbor*, koji nadzire rad direktora. Član nadzornog odbora mora da ispunjava uslove propisane Zakonom o privrednim društvima za direktora akcionarskog društva i ne smije biti zaposlen u društvu. Predsjednika i članove nadzornog odbora bira skupština.²⁹ Nadzorni odbor određuje poslovnu strategiju društva, bira i razrješava direktora i utvrđuje naknadu za njegov rad, odnosno načela za utvrđivanje te naknade, nadzire rad direktora i usvaja izvještaje direktora, vrši unutrašnji nadzor nad poslovanjem društva i nad zakonitošću poslovanja društva, ustanovljava računovodstvene politike društva i politike upravljanja rizicima itd.³⁰

---

²² Član 198. Zakona o privrednim društvima

²³ Član 199. Zakona o privrednim društvima

²⁴ Dijelovi člana 200. Zakona o privrednim društvima

²⁵ Član 218. Zakona o privrednim društvima

²⁶ Član 219. st. 1. Zakona o privrednim društvima

²⁷ Član 221. st. 1. i 224. st. 1. Zakona o privrednim društvima

²⁸ Član 225. Zakona o privrednim društvima

²⁹ Član 228. st. 1. i 2. Zakona o privrednim društvima

³⁰ Član 232. Zakona o privrednim društvima

II.3. Crna Gora

U Crnoj Gori nije predviđena mogućnost osnivanja i djelovanja preduzeća bez zaposlenog radnika. Prema propisima, poslovni subjekt mora imati najmanje jednu osobu – izvršnog direktora, koja je u radnom odnosu u tom subjektu, što podrazumijeva obavezu primanja plate i uplate doprinosa državi za penziono i zdravstveno osiguranje. Akt koji propisuje uvjete za registraciju preduzeća i njegov rad je Zakon o privrednim društvima.³¹ Crna Gora je značajno pojednostavila proceduru registracije privrednog društva. Zahvaljujući tome već nekoliko godina rangirana veoma visoko na ljestvici lakoće poslovanja Svjetske banke. U 2013. godini nalazila se na 44. mjestu.³² Privredno društvo mogu osnovati državljani Crne Gore, ali i državljani drugih država. Privredno društvo se registrira u vremenskom periodu od sedam do deset dana. Najbrojniji oblik privrednog društva je društvo s ograničenom odgovornošću i njegov podoblik - jednočlano društvo s ograničenom odgovornošću.

Tabela 2. Ukupan broj poslovnih subjekata po obliku obavljanja privredne djelatnosti u Crnoj Gori za treći i četvrti kvartal 2012. godine.

ŠIFRA	DJELATNOST	FREKVENTNOST/ PROCENAT		FREKVENTNOST/ PROCENAT	
		III kvartal 2012		IV kvartal 2012	
		Frekv.	Proc.	Frekv.	Proc.
10	Ortačko društvo	413	1,7	288	1,3
11	Komanditno društvo	48	0,2	45	0,2
12	Akcionarsko društvo	315	1,3	245	1,1
13	Jednočlano akcionarsko društvo	3	0,0	3	0,0
14	Društvo sa ogr. odgovornošću	5 135	21,6	4 499	20,1
15	Jednočlano društvo sa ogran. odg.	14 648	61,6	13 702	61,3
17	Javno preduzeće	13	0,1	13	0,1
18	Preduzetnik	2 797	11,8	3 153	14,1
19	Poslovno udruženje	5	0,0	5	0,0
31	Banka	12	0,1	12	0,1
32	Druga finansijska organizacija	6	0,0	6	0,0
33	Berza	1	0,0	1	0,0
34	Berzanski posrednik	21	0,1	12	0,1
36	Akcionarsko društvo za osiguranje	12	0,1	9	0,0
72	Pravosudni organ	50	0,2	50	0,2
73	Organ jedinice lokalne samouprave	12	0,1	12	0,1
81	Politička organizacija	15	0,1	15	0,1
90	Ostali oblici	283	1,2	281	1,3
Ukupno		23 789	100,0	22 351	100,0

Izvor: Zavod za statistiku Crne Gore³³

Kako se iz priloženih tabela može vidjeti, od ukupnog broja poslovnih subjekata u četvrtom kvartalu 2012. godine, njih 61,3% bila su jednočlana društva s ograničenom odgovornošću, 20,1% bila su društva s ograničenom odgovornošću i zajedno su činila 81,4% poslovnih subjekata. U istom periodu registrirano je 22.058 malih preduzeća (koja imaju od jednog do 49 zaposlenih), što predstavlja 98,7 % poslovnih subjekata po klasi veličine.

³¹ Zakon o privrednim društvima, Službeni list RCG, br. 06/02, Službeni list CG, br. 17/07, 80/08, 40/10, 73/10, 36/11, 40/11. Izvor: internetska stranica Skupštine Crne Gore

<http://www.skupstina.me/index.php/me/sjednice/zakoni-i-drugi-akti> (datum pristupa 24.01.2014.)

³² Međunarodna finansijska korporacija (*International Finance Corporation* - IFC) i Svjetska banka (*World Bank*), *Doing Business*: <http://www.doingbusiness.org/rankings> (datum pristupa 24.01.2014.)

³³ *Analiza broja i strukture poslovnih subjekata u Crnoj Gori za treći i četvrti kvartal 2012. godine.*

Izvor: Zavod za statistiku Republike Crne Gore, internetska stranica

http://www.monstat.org/cg/publikacije_page.php?id=1069 (datum pristupa 24.01.2014.)

Podjela poslovnih subjekata po klasi veličine

KLASA	OZNAKA	ZAPOSLENIH	PROMET (u EUR)	AKTIVA (u EUR)
1	Mala preduzeća	OD 1 DO 49	< 10 000 000	< 10 000 000
2	Srednja preduzeća	OD 50 DO 249	OD 10 000 000 DO 50 000 000	OD 10 000 000 DO 43 000 000
3	Velika preduzeća	>250	> 50 000 000	> 43 000 000

Tabela 5. Podjela poslovnih subjekata po klasi veličine u Crnoj Gori

OZNAKA	FREKVENTNOST/ PROCENAT III KVARTAL		FREKVENTNOST/ PROCENAT IV KVARTAL	
	2012		2012	
	Frekv.	Proc.	Frekv.	Proc.
Mala preduzeća	23 482	98,7	22 058	98,7
Srednja preduzeća	260	1,1	255	1,1
Velika preduzeća	47	0,2	38	0,2
Ukupno	23 789	100,0%	22 351	100,0%

Izvor: Zavod za statistiku Crne Gore³⁴

Zakon o privrednim društvima

Zakon o privrednim društvima propisuje da su oblici obavljanja privrednih djelatnosti privredna društva i drugi oblici određeni ovim zakonom, i to:

- preduzetnik;
- ortačko društvo (ortakluk)- "OD";
- komanditno društvo - "KD";
- akcionarsko društvo - "AD";
- društvo sa ograničenom odgovornošću - "DOO";
- dio stranog društva.

Ako jedno ili više fizičkih lica ili pravno lice otpočne ili obavlja privrednu djelatnost, a ne registruje se u skladu s odredbama Zakona o privrednim društvima, smatra se preduzetnikom ili ortaklukom u odnosu prema trećim licima. Svako lice koje zaključi ugovor u ime lica za koje zna da nije registrovano, odgovorno je za izvršenje obaveza iz tog ugovora i za štetu koja je iz toga nastala.³⁵ Akcionarsko društvo i društvo s ograničenom odgovornošću stiču svojstvo pravnog lica danom registracije, dok dijelovi akcionarskog društva i društva s ograničenom odgovornošću nemaju svojstvo pravnog lica.³⁶

Prema Zakonu o privrednim društvima, preduzetnik je fizičko lice koje se bavi privrednom djelatnošću radi sticanja dobiti, a tu djelatnost ne obavlja za račun drugoga. Lice koje obavlja djelatnost nezavisne profesije uređene posebnim propisima smatra se preduzetnikom u smislu Zakona o privrednim društvima, ako je tim propisima tako uređeno. Preduzetnik je odgovoran za sve obaveze u vezi sa privrednom djelatnošću koju obavlja cjelokupnom svojom imovinom, a ako ne obavlja djelatnost pod svojim, već pod drugim imenom ili nazivom, dužan je da to ime ili naziv registruje u skladu s odredbama Zakona o privrednim društvima. U slučaju promjene imena, preduzetnik je dužan da, u roku od 30 dana od dana nastanka promjene, prijavi izmjenu Centralnom registru privrednih subjekata (CRPS-a). Preduzetnik se registruje za potrebe statistike u CRPS-a dostavljanjem registracione izjave, u skladu s odredbama

³⁴ Isto.

³⁵ Član 2. Zakona o privrednim društvima Crne Gore

³⁶ Član 3. Zakona o privrednim društvima Crne Gore

Zakona o privrednim društvima. Preduzetniku se izdaje potvrda o registraciji i ta potvrda ne predstavlja odobrenje o ispunjavanju uslova za obavljanje djelatnosti.³⁷

Društvo s ograničenom odgovornošću

Društvo s ograničenom odgovornošću mogu osnovati fizička ili pravna lica, ulaganjem novčanih ili nenovčanih sredstava u društvo radi ostvarivanja dobiti, a njegovi osnivači odgovaraju za obaveze društva do iznosa svojih uloga. Ulozi osnivača čine početni kapital društva. Uplatom početnog uloga lice stiče udio u društvu, srazmjerno vrijednosti svog uloga i na taj način postaje član društva. Član društva posjeduje samo jedan udio u društvu koji predstavlja njegov procenat u vlasništvu kapitala. Udio u društvu može dati pravo članu društva da ima više od jednog glasa.³⁸

D.o.o. može osnovati jedno ili više lica i može imati najviše 30 članova. Statutom društva ograničava se prenos udjela društva. Društvo nema pravo da uputi javni poziv za upis svojih udjela.³⁹ Osnivači društva s ograničenom odgovornošću su dužni da utvrde iznos osnovnog kapitala, koji ne može biti manji od 1 eura. Kapital društva se sastoji od uloga primljenih od osnivača i lica koja su poznata najmanje jednom osnivaču i koja su lično pozvana od strane osnivača da postanu ulagači u društvo. Za sve dodatne uloge ime novog ulagača i iznos uloga navodi se u dokumentu koji se podnosi CRPS-a.⁴⁰

Skupština nije obavezan organ društva s ograničenom odgovornošću. Članovi društva mogu urediti odnose u upravljanju društvom ugovorom i statutom društva i glasati za odluke, saglasno svojim udjelima u društvu. *Izvršni direktor* je obavezan organ društva. Članovi društva većinom glasova ili na način utvrđen statutom imenuju izvršnog direktora društva i određuju njegovu zaradu. *Odbor direktora* nije obavezan organ društva. Članovi društva ili odbora direktora, ukoliko postoji, mogu prenijeti generalno ovlaštenje za zastupanje društva na izvršnog direktora društva, radi preduzimanja pravnih radnji u njihovo ime.⁴¹

Jednočlano društvo s ograničenom odgovornošću

Društvo s ograničenom odgovornošću može imati jednog člana kada je osnovano ili kada sve njegove udjele stekne jedno lice. Takvo društvo naziva se jednočlano društvo s ograničenom odgovornošću, a njegov član može biti fizičko ili pravno lice. Kada društvo postane jednočlano, taj se podatak registruje u CRPS-a i u knjizi udjela društva. Jedini član društva ima ovlaštenja skupštine društva. Odluke koje donosi jedini član društva unose se u knjige društva. Ugovori između jedinog člana i društva koje on zastupa takođe se unose u knjige društva, osim ugovora zaključenih u okviru tekućeg poslovanja koje se obavlja pod uobičajenim okolnostima. Odgovornost jedinog člana društva je ograničena do visine uloga u društvu. Osnivač ili član jednočlanog društva može sam obavljati dužnost izvršnog direktora ili imenovati drugo lice.⁴²

³⁷ Član 5. Zakona o privrednim društvima Crne Gore

³⁸ Član 64. Zakona o privrednim društvima Crne Gore

³⁹ Član 65. Zakona o privrednim društvima Crne Gore

⁴⁰ Član 66. Zakona o privrednim društvima Crne Gore

⁴¹ Član 73. st. 1., 3. i 4. Zakona o privrednim društvima Crne Gore

⁴² Član 77. Zakona o privrednim društvima Crne Gore

II.4. Makedonija

Državni zavod za statistiku Makedonije predstavio je podatke o strukturi aktivnih poslovnih subjekata u 2012. godini prema broju zaposlenih. Jedna od kategorija u tim podacima je kategorija bez zaposlenih ili bez podatka (subjekti nisu prikazali podatak o zaposlenima). Od ukupno 74.424 aktivna poslovna subjekta, u kategoriji bez zaposlenih ili bez podatka su 7.158 subjekata ili 9,6%.⁴³

Osnivanje i organizaciju poslovnih subjekata u Makedoniji uređuje Zakon o trgovačkim društvima. Njegova najznačajnija izmjena bila je 2004. godine, kada je Zakon u velikoj mjeri usklađen sa propisima Evropske unije. Zakon pruža veću sigurnost ulagačima, a računovodstveni standardi za srednja i velika preduzeća usklađeni su sa međunarodnim računovodstvenim standardima. Pojednostavljen je postupak registracije društava te skraćeno vrijeme potrebno za registraciju. Značajno su reducirane administrativne barijere i troškovi osnivanja trgovačkog društva. Uspostavljen je *one-stop-shop system*, koji podrazumijeva da se svi administrativni postupci obavljaju na jednom mjestu (po Zakonu o jednošalterskom sistemu i vođenju trgovačkog registra i registra drugih pravnih lica). „Ovaj sistem investitorima omogućava da registriraju trgovačko društvo u roku od četiri sata od dostavljanja prijave (u praksi to može trajati jedan do dva radna dana). Osoba može registrirati trgovačko društvo posjetom jednom uredu, dobivanjem informacija na jednom mjestu i od jednog službenika.”⁴⁴ Također je uspostavljen javno dostupan elektronski trgovački registar. Poslije 2004. godine u Makedoniji su napravljene i druge značajne reforme koje se odnose na osnivanje trgovačkih društava, ali i općenito na poslovni ambijent.⁴⁵ Upravo zbog toga Makedonija se nalazi na 7. mjestu ljestvice Svjetske banke u kategoriji *Starting a Business* u 2014. godini.⁴⁶

Prema Zakonu o trgovačkim društvima, mogući oblici trgovačkih društava u Makedoniji su samostalni poduzetnik (*trgovec poedinec*), javno trgovačko društvo (*javno trgovsko društvo* – J.T.D.), komanditno društvo (*komanditno društvo* – K.D.), društvo s ograničenom odgovornošću (*društvo so ograničena odgovornost* – D.O.O.), dioničko društvo (*akcionersko društvo* – A.D.) i komanditno dioničko društvo (*komanditno društvo so akcii* – K.D.A.).

Društvo s ograničenom odgovornošću

Društvo s ograničenom odgovornošću je u praksi najčešći oblik trgovačkog društva u Makedoniji. Može ga osnovati ugovorom do pedeset osnivača/članova društva. Svaki član društva može imati jedan udio. Društvo može odlukom osnovati i samo jedna osoba (*Društvo so ograničena odgovornost osnovano od edno lice* - DOOEL). Najniži iznos osnivačkog kapitala je 5.000 eura u protuvrijednosti u makedonskim dinarima po zvaničnom kursu na dan plaćanja. Prilikom registracije mora biti uplaćeno najmanje 2.500 eura. Odluke donosi skupština društva koja se sastaje najmanje jednom godišnje. Pravo glasa članova društva je u srazmjeru s njihovim udjelima, a ugovorom o osnivanju može se odrediti i drugačija podjela. Društvom rukovodi jedan ili više direktora za koje nije propisan uvjet državljanstva ili stalnog prebivališta. Direktore imenuje skupština članova društva na mandat čije se trajanje određuje

⁴³ Internetska stranica Državnog zavoda za statistiku Makedonije <http://www.stat.gov.mk/PrikaziSoopstzenie.aspx?rbtxt=79> (datum pristupa 20.02.2014.)

⁴⁴ Agencija za strane investicije i promociju izvoza Republike Makedonije <http://www.investinmacedonia.com/node/4> (datum pristupa 21.02.2014.)

⁴⁵ Detaljnije informacije o reformama u Makedoniji koje se odnose na poslovni ambijent mogu se naći na internetskoj stranici *Doing Business* <http://www.doingbusiness.org/reforms/overview/economy/macedonia-fyr> (datum pristupa 21.02.2014.)

⁴⁶ Međunarodna finansijska korporacija (*International Finance Corporation* - IFC) i Svjetska banka (*World Bank*), *Doing Business* <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/starting-a-business> (datum pristupa 21.02.2014.)

ugovorom o osnivanju, odnosno na četiri godine, ukoliko mandat nije određen ugovorom o osnivanju. Moguće osnivanje nadzornog odbora je stvar odluke društva.

Samostalni poduzetnik

Kada se samostalni poduzetnik (fizičko lice) upisuje u Trgovački registar (kao dio Centralnog registra), potrebno je da navede ime i prezime i druge lične podatke, firmu u kojoj će se vršiti djelatnost, sjedište firme i predmet rada, i da priloži potpis ovjeren kod notara, izjavu da mu nije izrečena zabrana vršenja neke od djelatnosti utvrđenih zakonom, izjavu da je uredno platio porezne obaveze i doprinose za penzijsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje, odnosno da ne postoji smetnja da stekne status samostalnog poduzetnika (u skladu sa članom 29. Zakona o trgovačkim društvima).⁴⁷

---

⁴⁷ Izvor: Centralni registar Republike Makedonije <http://crm.com.mk/DS/default.aspx?MainId=1&CatID=55> (datum pristupa 18.02.2014.)

III. PROPISI DRŽAVA ČLANICA EU

III.1. Propisi Evropske unije

U ovom dijelu navest ćemo najvažnije odredbe zakona Hrvatske, Slovenije, Njemačke i Ujedinjenog Kraljevstva koji se odnose na osnivanje preduzeća. Kako se radi o članicama Evropske unije, propisi ovih država usklađeni su sa pravnom stečevinom (*acquis*) Evropske unije. Iz tog razloga najprije su navedeni neki od najvažnijih propisa Evropske unije, i to iz Šestog poglavlja pravne stečevine za pregovore o pristupanju država kandidatkinja.

Šesto pregovaračko poglavlje pravne stečevine Evropske unije odnosi se na pravo trgovačkih društava, koje uključuje usklađena pravila o osnivanju, registraciji, spajanju i podjeli trgovačkih društava. Osim prava trgovačkih društava, ovo poglavlje obuhvata pitanja računovodstva i revizije.⁴⁸ Ovom se pravnom stečevinom predviđaju određeni evropski pravni oblici, posebno evropsko ekonomsko interesno udruženje (EEIG) i evropsko trgovačko društvo (*Societas Europaea* ili SE), s tim da je državama članicama ostavljeno da nacionalnim pravom urede neke aspekte njihovog unutarnjeg ustrojstva i poslovanja. Slijedi spisak najznačajnijih propisa (uredbi i direktiva) Evropske unije koje se odnose na Šesto poglavlje pravne stečevine, kao i nazivi četiri preporuke Evropske komisije.⁴⁹

Pravo trgovačkih društava

- Prva direktiva Vijeća 68/151/EEZ od 9. marta 1968. godine o koordinaciji sigurnosnih mjera koje, radi zaštite interesa članova i drugih, zahtijevaju države članice za trgovačka društva u smislu stava 2. člana 58. Ugovora o osnivanju EZ, s ciljem postizanja ekvivalentnosti takvih sigurnosnih mjera na području Zajednice;
- Direktiva 2003/58/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 15. jula 2003. godine o izmjenama Prve direktive Vijeća 68/151/EEZ s obzirom na zahtjeve za javnost u odnosu na određene vrste trgovačkih društava (*Prva direktiva o pravu trgovačkih društava uključuje zaštitne mehanizme kojima se propisuju zahtjevi za obavezno otkrivanje podataka, ograničavaju se razlozi za ništetnost obaveza ugovorenih od strane trgovačkih društava te se ograničavaju razlozi za ništetnost dioničkih društava i društava s ograničenom odgovornošću.*);
- Druga direktiva Vijeća 77/91/EEZ od 13. decembra 1976. godine o koordinaciji sigurnosnih mjera koje, radi zaštite interesa članova i drugih zahtijevaju države članice za trgovačka društva u smislu stava 2. člana 58. Ugovora o osnivanju EZ, s obzirom na osnivanje društava kapitala te očuvanje i promjene njihovog temeljnog kapitala, s ciljem postizanja ekvivalentnosti takvih sigurnosnih mjera na području Zajednice;
- Direktiva 2006/68/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 6. septembra 2006. o izmjenama Druge direktive Vijeća 77/91/EEZ u odnosu na osnivanje dioničkih društava te očuvanje i izmjenu njihovog kapitala (*Druga direktiva o pravu trgovačkih društava sadrži pravila o osnivanju dioničkih društava te o održavanju i promjeni njihovog kapitala.*);

⁴⁸ Izvor: Evropska komisija, internetska stranica: http://ec.europa.eu/enlargement/policy/conditions-membership/chapters-of-the-acquis/index_en.htm (datum pristupa 31.01.2014.)

⁴⁹ U ovom dijelu uglavnom smo koristili podatke dostupne na internetskim stranicama Vlade i Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske, u dokumentima koji se odnose na Poglavlje 6 u toku procesa pristupanja Hrvatske Evropskoj uniji: *Izviješće o analitičkom pregledu, Hrvatska, Poglavlje 6. – Pravo trgovačkih društava* od 18.12.2006. godine, Pregovaračko stajalište Republike Hrvatske za Međuvladinu konferenciju o pristupanju Republike Hrvatske Evropskoj uniji za Poglavlje 6. „Pravo trgovačkih društava“ od 01.02.2007. godine. Izvor: internetska stranica Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske [http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi/europska-unija-\(eu\)/pregled-dokumenata-iz-pregovackog-procesa/](http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi/europska-unija-(eu)/pregled-dokumenata-iz-pregovackog-procesa/) (datum pristupa 31.01.2014.)

- Treća direktiva Vijeća 78/855/EEZ od 9. oktobra 1978. godine utemeljena na čl. 54(3) (g) Ugovora o osnivanju EZ s obzirom na pripajanja i spajanja društava kapitala;
- Šesta direktiva Vijeća 82/891/EEZ od 17. decembra 1982. godine utemeljena na čl. 54 (3) (g) Ugovora o osnivanju EZ s obzirom na podjelu društava kapitala (*Trećom i Šestom direktivom o pravu trgovačkih društava usklađuju se nacionalna pravila za zaštitu dioničara i vjerovnika*⁵⁰ u kontekstu domaćih spajanja i podjela dioničkih društava.);
- Deseta direktiva 2005/56/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. oktobra 2005. godine o prekograničnim pripajanjima i spajanjima društava kapitala (*Desetom direktivom o pravu trgovačkih društava utvrđuju se pravila i postupci za pojednostavljenje prekograničnih spajanja dioničkih društava i društava s ograničenom odgovornošću.*);
- Jedanaesta direktiva Vijeća 89/666/EEZ od 21. decembra 1989. koja se odnosi na zahtjeve za otkrivanje podataka u vezi s podružnicama koje su otvorile neke vrste društava u državama članicama u skladu sa zakonima druge države (*Jedanaestom direktivom o pravu trgovačkih društava propisani su zahtjevi u pogledu objavljivanja podataka za podružnice.*);
- Dvanaesta direktiva Vijeća 89/667/EEZ o pravu društava od 21. decembra 1989. o društvima s ograničenom odgovornošću s jednim članom (*Prema Dvanaestoj direktivi o pravu trgovačkih društava države članice moraju osigurati da društva s ograničenom odgovornošću sastavljena od jednog člana budu obuhvaćena njihovim nacionalnim pravom.*);
- Trinaesta Direktiva 2004/25/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 21. aprila 2004. o ponudama za preuzimanje (*Trinaestom direktivom o pravu trgovačkih društava koja se odnosi na ponude za preuzimanje utvrđuju se usklađena pravila za pojednostavljenje prekograničnih preuzimanja u Evropskoj uniji, kao i poboljšanje transparentnosti i zaštitu manjinskih dioničara u kontekstu takvih preuzimanja.*);
- Uredba Vijeća (EZ) br. 2157/2001 od 8. oktobra 2001. o Statutu Evropskog društva (SE);
- Uredba Vijeća (EEZ) br. 2137/85 od 25. jula 1985. o Evropskom ekonomskom interesnom udruženju (EEIG);
- Preporuka Komisije od 14. decembra 2004. o uvođenju primjerenog uređenja naknada direktorima uvrštenih društava;
- Preporuka Komisije od 15. februara 2005. o ulozi neizvršnih i nadzornih direktora kotirajućih društava te o komisijama uprava i nadzornih odbora. (*Ove dvije preporuke Komisije bave se načelima korporacijskog upravljanja o nagrađivanju članova uprave i nadzornog odbora te o nezavisnosti članova uprave i nadzornog odbora, kao i komisija nadzornog odbora.*)

Računovodstvo i revizija

- Četvrta direktiva Vijeća 78/660/EEZ od 25. jula 1978. godine utemeljena na čl. 54(3) (g) Ugovora o osnivanju EZ o godišnjim finansijskim izvještajima određenih vrsta trgovačkih Društava;
- Sedma direktiva Vijeća 83/349/EEZ od 13. jula 1983. godine utemeljena na članu 54(3) (g) Ugovora o osnivanju EZ o konsolidiranim godišnjim finansijskim izvještajima;
- Uredba (EZ) br. 1606/2002 Evropskog parlamenta i Vijeća od 19. jula 2002. o primjeni međunarodnih računovodstvenih standarda;
- Direktiva 2006/43/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 17. maja 2006. o obaveznoj reviziji godišnjih i konsolidiranih izvještaja, kojom se mijenjaju Direktive Vijeća 78/660/EEZ i 83/349/EEZ, a ukida Direktiva Vijeća 84/253/EEZ;
- Preporuka Komisije od 16. maja 2002. - Nezavisnost revizora u EU: temeljna načela;
- Preporuka Komisije od 15. novembra 2000. o provjeri kvalitete revizije u Evropskoj uniji: minimalne pretpostavke.

---

⁵⁰ Vjerovnik je onaj koji daje novac na zajam, osoba koja pod određenim uvjetima posuđuje novac; zajmodavac, kreditor. Izvor: internetska stranica Hrvatskog jezičnog portala <http://hjp.novi-liber.hr/index.php?show=search> (datum pristupa 08.02.2014.)

U području računovodstva i revizije pravna stečevina Evropske unije uključuje pravila za vrednovanje i izgled bilansa i računa dobiti i gubitka za godišnje (Četvrta direktiva o pravu trgovačkih društava) i konsolidirane (Sedma direktiva o pravu trgovačkih društava) izvještaje dioničkih društava i društava s ograničenom odgovornošću. U tim su direktivama također navedeni zahtjevi u pogledu revizije, kao i obaveze otkrivanja i objavljivanja podataka. Osim toga, jednom se uredbom propisuje obaveza trgovačkih društava iz Zajednice čiji vrijednosni papiri kotiraju na uređenim tržištima da svoje konsolidirane finansijske izvještaje sastavljaju u skladu s međunarodnim računovodstvenim standardima koje je potvrdila Evropska komisija. Države članice mogu proširiti primjenu tih međunarodnih računovodstvenih standarda na konsolidirane finansijske izvještaje trgovačkih društava bez berzovne kotacije i na godišnje finansijske izvještaje. Osmom direktivom o pravu trgovačkih društava usklađuju se pravila koja, među ostalim, uključuju izdavanje odobrenja za rad i registraciju ovlaštenih revizora, vanjsko osiguranje kvalitete, javni nadzor, samostalnost revizora i moguću primjenu međunarodnih revizijskih standarda. U dvjema Preporukama komisije navedeni su minimalni standardi za osiguranje kvalitete revizije i samostalnost revizora.

Definicija malih i srednjih preduzeća Evropske komisije

U institucijama Evropske unije preduzećem se smatra svaki subjekt, bez obzira na njegov pravni oblik, koji je angažiran u ekonomskim aktivnostima, uključujući posebno subjekte koji obavljaju obrtničku aktivnost i druge aktivnosti na pojedinačnoj ili porodičnoj osnovi, partnerstva ili asocijacije koje redovno obavljaju ekonomske aktivnosti.

Evropska komisija je Preporukom 2003/361/EC definirala mikro, mala i srednja preduzeća za upotrebu te definicije u institucijama Evropske unije. Tu definiciju mogu dobrovoljno koristiti i države članice EU. Ova definicija je važna za statistiku o malim i srednjim preduzećima, na osnovu koje Evropska unija pruža različite vrste podrške pokretanju biznisa i razvoju malih i srednjih preduzeća. Prema toj definiciji, u kategoriju mikro, malih i srednjih preduzeća spadaju preduzeća koja zapošljavaju manje od 250 osoba, imaju ukupan godišnji prihod do 50 miliona eura i/ili godišnji bilans stanja do 43 miliona eura. U toj kategoriji mala preduzeća su preduzeća koja zapošljavaju manje od 50 osoba i imaju ukupan godišnji prihod i/ili godišnji bilans stanja do 10 miliona eura. Mikropreduzeća su preduzeća koja zapošljavaju manje od 10 osoba i imaju ukupan godišnji prihod i/ili godišnji bilans stanja do 2 miliona eura. Da bi preduzeća imala status mikro, malih ili srednjih preduzeća, moraju obavezno poštovati definirani broj zaposlenih i jedan od dva finansijska uvjeta: ili iznos ukupnog godišnjeg prihoda ili iznos godišnjeg bilansa stanja. U ovim preduzećima zaposlenima se smatra osoblje koje radi puno radno vrijeme, skraćeno radno vrijeme i sezonski i u koje spadaju zaposlenici, vlasnici-menadžeri, partneri koji obavljaju redovne aktivnosti u preduzeću i osobe zaposlene u podređenim preduzećima koje se po državnim propisima smatraju zaposlenicima.⁵¹

---

⁵¹ Izvor: *The new SME definition, User guide and model declaration*, dostupno na internetskoj stranici Evropske komisije http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/sme_definition/sme_user_guide_en.pdf (datum pristupa 18.02.2014.)

III.2. Hrvatska

Prema važećim propisima u Hrvatskoj je moguće osnovati preduzeće koje će djelovati bez ijednog stalno zaposlenog radnika. Prekretnica u zakonodavstvu i u praksi bila je Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske iz 2000. godine,⁵² kojom su ukinute zakonske obaveze prema kojima je trgovačko društvo moglo početi obavljati djelatnost ako je imalo u radnom odnosu najmanje jednog člana uprave, i odredba prema kojoj je trgovačko društvo, koje je imalo podružnice, moralo imati u radnom odnosu najmanje jednog zaposlenika na neodređeno vrijeme u svakoj podružnici. Izuzetak su slučajevi koji su predmet posebnih propisa, npr. član uprave banke mora biti njen zaposlenik.

Propisi koji se odnose na osnivanje trgovačkih društava u Hrvatskoj su sljedeći:

- Zakon o trgovačkim društvima (Narodne novine, br. 152/11, 111/12, 68/13);
- Zakon o sudskom registru (Narodne novine, br. 1/95, 57/96, 45/99, 54/05, 40/07, 91/10, 90/11);
- Pravilnik o načinu upisa u sudski registar (Narodne novine, br. 22/12);
- Odluka o načinu i uvjetima za pristup podacima sudskog registra (Narodne novine, br. 138/02);
- Zakon o Nacionalnoj klasifikaciji (Narodne novine, br. 98/94, 4/95);
- Odluka o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (Narodne novine, br. 58/07,72/07).⁵³

U Hrvatskoj je još 1995. godine napušten termin „poduzeće“ u smislu općeg termina za trgovačko društvo, usvajanjem Zakona o trgovačkim društvima, a izraz tvrtka koristi se samo za naziv trgovačkog društva, njegovo ime. Taj Zakon je „izrađen po uzoru na njemačko zakonodavstvo i do sada je doživio niz izmjena kako bi pratio i obuhvatio razvoj događaja u njemačkom i evropskom pravu trgovačkih društava.⁵⁴

Zakon definira da je „...trgovačko društvo pravna osoba čije osnivanje i ustroj uređuje Zakon o trgovačkim društvima⁵⁵ i prema kojem je tvrtka ime pod kojim trgovačko društvo posluje i pod kojim sudjeluje u pravnom prometu.“ Zakon propisuje da se u Hrvatskoj može osnovati društvo kapitala ili društvo osoba.

Društvo kapitala obuhvata:

- društvo s ograničenom odgovornošću;
- jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću;
- dioničko društvo.

Društvo osoba podrazumijeva:

- javno trgovačko društvo;
- komanditno društvo;

---

⁵² Odluka i Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske broj U-I-646/1999, U-I-945/1999, Narodne novine, br. 52 od 23.05.2000. godine. Izvor: internetska stranica Narodnih novina <http://narodne-novine.nn.hr/default.aspx> (datum pristupa 14.01.2014.)

⁵³ Brošura *Kako započeti poduzetničku djelatnost* Hrvatske gospodarske komore od 21.10.2013. godine. Internetska stranica HGK <http://www.hgk.hr/sektor-centar-centar-poslovne-informacije/kako-zapoceti-poduzetnicku-djelatnost> (datum pristupa 14.01.2014.)

⁵⁴ Izvješće o analitičkom pregledu, Hrvatska, Poglavlje 6. – Pravo trgovačkih društava od 18.12.2006. godine. Izvor: internetska stranica Evropske komisije http://ec.europa.eu/enlargement/policy/conditions-membership/chapters-of-the-acquis/index_en.htm (datum pristupa 31.01.2014.)

⁵⁵ Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine, br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 152/11, 111/12, 144/12, 68/13. Izvor: internetska stranica Narodnih novina <http://narodne-novine.nn.hr/default.aspx> (datum pristupa 14.01.2014.)

- gospodarsko interesno udruženje.

Društvo s ograničenom odgovornošću najčešći je oblik trgovačkog društva u Hrvatskoj. Izmjenama Zakona o trgovačkim društvima iz 2012. godine omogućeno je elektronsko osnivanje jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću, za koje je pojednostavljena procedura i skraćeno vrijeme osnivanja. Znatno su niži troškovi osnivanja ovog oblika trgovačkog društva, a temeljni kapital iznosi 10 hrvatskih kuna (oko 2,5 konvertibilnih maraka). I jedno i drugo trgovačko društvo moguće je osnovati bez ijednog zaposlenog, a poslove obavljaju članovi uprave angažirani ugovorom. „Funkcija direktora može se obavljati bez zasnivanja radnog odnosa”⁵⁶ u jednostavnom društvu s ograničenom odgovornošću. Ova novina u hrvatsko zakonodavstvo i praksu uvedena je zbog ulaska Hrvatske u EU, tačnije slobode poslovnog nastana, jer trgovačka društva osnovana u drugim državama članicama djeluju slobodno na području Hrvatske bez potrebe ustrojavanja zasebnih organizacijskih oblika, te da poduzetnici, prije svega iz Hrvatske, ne bi osnivali slična trgovačka društva u drugim državama članicama u kojima postoje povoljniji uvjeti za osnivanje društva.

S obzirom na navedene propise interesantna je i statistika koja se odnosi na broj poslovnih subjekata u Hrvatskoj. U septembru 2013. godine je, od 151.514 aktivnih pravnih osoba, više od polovine (81.781) djelovalo bez ijedne stalno zaposlene osobe. Precizni podaci nalaze se u sljedećim tabelama Državnog zavoda za statistiku⁵⁷:

1. POSLOVNI SUBJEKTI, STANJE 30. RUJNA 2013.
BUSINESS ENTITIES, SITUATION AS ON 30 SEPTEMBER 2013

	Registrirane pravne osobe Number of registered legal entities	Aktivni subjekti Number of active entities	Udio aktivnih pravnih osoba, % Share of active legal entities, %
Ukupno	278 725	151 514	54,4
Trgovačka društva	144 222	125 974	87,3
Poduzeća i zadruge	66 648	2 180	3,3
Ustanove, tijela, udruge i organizacije	67 855	23 360	34,4
Subjekti u obrtu i slobodnim zanimanjima	-	89 238	-

4. AKTIVNE PRAVNE OSOBE PREMA PODRUČJIMA NKD-a 2007. I BROJU ZAPOSLENIH, STANJE 30. RUJNA 2013.
NUMBER OF ACTIVE LEGAL ENTITIES, ACCORDING TO NKD 2007. SECTIONS AND BY NUMBER OF PERSONS IN EMPLOYMENT,
SITUATION AS ON 30 SEPTEMBER 2013

	Ukupno Total	Broj zaposlenih/ Number of persons in employment						Total
		0	1-9	10-49	50-249	250-499	500 i više 500 and more	
Ukupno	151 514	81 781	55 300	10 808	3 052	329	244	Total

Trgovačka društva bez ijedne stalno zaposlene osobe u Hrvatskoj se kolokvijalno nazivaju *fikus tvrtkama* ili *tvrtkama osnovanim samo na papiru* i, prema mišljenju brojnih ekonomista, jedan su od uzroka nelikvidnosti u toj zemlji. Međutim, neka od njih posluju izvrsno i godišnje ostvaruju milione hrvatskih kuna prihoda. Zanimljivo je da je, zahvaljujući dopunama Stečajnog zakona iz 2010. godine, u Hrvatskoj uveden skraćeni stečajni postupak nad trgovačkim društvima koja postoje samo na papiru.

⁵⁶ Najčešća pitanja vezana za JDOO (jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću). Izvor: internetska stranica Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske: <http://www.mprh.hr/najcesca-pitanja-vezana-za-jdoo> (datum pristupa 13.01.2014.)

⁵⁷ Priopćenje Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske *Broj i struktura poslovnih subjekata u rujnu 2013.* od 15. novembra 2013. godine. Izvor: internetska stranica Državnog zavoda za statistiku <http://www.dzs.hr/> (datum pristupa 14.01.2014.)

Ustavni sud Republike Hrvatske je utvrdio je da su odredbe članova 2., 7. i 8. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima⁵⁸ iz 1999. godine bile u suprotnosti s članovima 3. i 49. Ustava i ukinuo ih. Ukinute odredbe Zakona odnosile su se na obavezu trgovačkih društava da prilikom osnivanja, odnosno u toku obavljanja registrirane djelatnosti imaju najmanje jednog stalno zaposlenog radnika. Odluka Ustavnog suda donesena je 2000. godine i od tada u Hrvatskoj nije zabranjeno da trgovačka društva djeluju bez ijednog stalno zaposlenog radnika.

Ukinute odredbe Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima odnosile su se na sljedeće: odredbom člana 2. bilo je propisano da se u članu 32. iza stava 4. dodaje stav 5. koji glasi: „Trgovačko društvo može početi obavljati djelatnost ili djelatnosti koje čine predmet njegovog poslovanja upisan u sudskom registru ako ima u radnom odnosu najmanje jednog člana uprave, a trgovačko društvo koje ima podružnice mora imati u radnom odnosu najmanje jednog zaposlenika na neodređeno vrijeme u svakoj podružnici.“

Članom 7. bilo je propisano da se u članu 630. (koji se odnosi na prekršaje trgovačkih društava), u stavu 1. (koji propisuje kada pravna osoba čini prekršaj) iza tačke 4. dodaje tačka 4a., koja je glasila: „ako obavlja djelatnost, a nema u radnom odnosu najmanje jednog člana uprave i ako ima podružnice, a nema najmanje još jednog zaposlenika u radnom odnosu na neodređeno vrijeme u svakoj podružnici (čl. 32. st. 5.)“.

Odredba člana 8. osporavanog Zakona propisivala je da „trgovačka društva upisana u trgovački registar do dana stupanja na snagu ovog Zakona, ako obavljaju djelatnost, a nemaju u radnom odnosu najmanje jednog člana uprave i najmanje jednog zaposlenika na neodređeno vrijeme u svakoj podružnici dužna su u roku od 180 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona zasnovati radni odnos s najmanje jednim članom uprave, a ako imaju i podružnice zasnovati radni odnos na neodređeno vrijeme s najmanje jednim zaposlenikom u svakoj podružnici.“

U obrazloženju Odluke Ustavnog suda navedeno je, između ostalog, sljedeće:

„15. Ustavni sud ocijenio je da osporavane odredbe dovode do nejednakog položaja poduzetnika na tržištu zbog dodatnih uvjeta koje osporavane odredbe propisuju za početak obavljanja ili nastavak obavljanja djelatnosti, što je suprotno odredbi članka 49. Ustava Republike Hrvatske. Članak 49. Ustava određuje:

- da su poduzetnička i tržišna sloboda temelj gospodarskog razvoja Republike Hrvatske,
- da država osigurava svim poduzetnicima jednak pravni položaj na tržištu te da su zabranjeni monopoli,
- da država potiče gospodarski napredak i socijalno blagostanje građana i brine se za gospodarski razvitak svih svojih krajeva,
- da se prava stečena ulaganjem kapitala ne mogu umanjiti zakonom niti drugim pravnim aktom,
- da se inozemnom ulagaču jamči slobodno iznošenje dobiti i uloženog kapitala.

16. Odredbama članaka 2., 7. i 8. Zakona intervenira se u poduzetništvo, započeto prema ekonomskoj i drugoj procjeni relevantnoj za zasnivanje trgovačkog društva, prije donošenja osporavanog zakona, što uzrokuje pravnu nesigurnost građana poduzetnika, a koji su sukladno tada važećim uvjetima osnivali trgovačka društva. Donošenjem osporenog Zakona izmijenjen je položaj poduzetnika te u nekim slučajevima dovodi u pitanje daljnju egzistenciju društva, što

---

⁵⁸ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima, Narodne novine, br. 34/99

znači da im je naknadnom intervencijom države pogoršan položaj, što nisu mogli predvidjeti u trenutku osnivanja tog društva.

Ustavni sud je ocijenio da osporene odredbe onemogućavaju i ograničavaju poduzetnika da, sukladno svojim prosudbama utemeljenim na ekonomskim interesima, donosi odluke u korist trgovačkog društva, a u odnosu na opravdanost upošljavanja novih osoba.

17. Odredba članka 3. Ustava kao najviše vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske navodi, između ostalog, i nepovredivost vlasništva i vladavinu prava.

Ustavni sud ocjenjuje da je retroaktivno djelovanje osporavanih odredbi suprotno, u ovom slučaju, vladavini prava iz članka 3. Ustava jer se osnivačima trgovačkih društava bez zaposlenih bitno mijenjaju pravni i financijski uvjeti pod kojima su društva osnivali.

Ukoliko bi, međutim, novi uvjeti propisani osporavanim odredbama bili bez retroaktivne primjene tada bi došlo do dodatne neravnopravnosti i nejednakosti poduzetnika na tržištu.

18. S obzirom da je Ustavni sud utvrdio da su osporavane odredbe u suprotnosti s člancima 3. i 49. Ustava Republike Hrvatske, temeljem članka 53. stavka 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 99/99), odlučeno je kao u izreci.⁵⁹

Funkcioniranje trgovačkih društava bez zaposlenih u Hrvatskoj

Društvo s ograničenom odgovornošću (ili d.o.o.) i njegov podoblik - jednostavo društvo s ograničenom odgovornošću (ili jednostavno d.o.o.) najčešća su trgovačka društva u Hrvatskoj, a mogu se osnovati i djelovati bez ijednog stalno zaposlenog radnika.

Društvo s ograničenom odgovornošću

Prema Zakonu o trgovačkim društvima, društvo s ograničenom odgovornošću je trgovačko društvo u koje jedna ili više pravnih ili fizičkih osoba unose uloge u unaprijed dogovoreni temeljni kapital. Ulozi ne moraju biti jednaki. Osnivač može kod osnivanja društva preuzeti više poslovnih udjela. Ukupan iznos svih uloga mora odgovarati iznosu temeljnog kapitala društva. Poslovni udjeli se ne mogu izraziti u vrijednosnim papirima.⁶⁰

U brošuri Hrvatske poduzetničke komore pod nazivom *Kako započeti poduzetničku djelatnost* navedeno je da članovi društva s ograničenom odgovornošću mogu biti pravne i fizičke osobe, bilo domaće, bilo inozemne. Društvo može osnovati i biti njegovim članom i samo jedna osoba. D.o.o. je pravna osoba koja pravnu osobnost stiče trenutkom upisa u sudski registar. Imovina društva strogo je odijeljena od imovine članova društva. Društvo za svoje obaveze odgovara cijelom svojom imovinom, a članovi društva ne odgovaraju za obaveze društva. Iznimno može doći do odgovornosti članova za obaveze društva ako zloupotrebjavaju okolnost da za obaveze društva ne odgovaraju.⁶¹

Temeljni kapital društva s ograničenom odgovornošću, kako precizira Zakon o trgovačkim društvima, mora biti izražen u kunama (odnosno valuti Republike Hrvatske). Nominalni iznos

⁵⁹ Odluka i Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske broj U-I-646/1999, U-I-945/1999, Narodne novine, br. 52 od 23.05.2000. godine.

⁶⁰ Član 385. st. 1. Zakona o trgovačkim društvima Republike Hrvatske

⁶¹ Brošura *Kako započeti poduzetničku djelatnost* Hrvatske gospodarske komore od 21.10.2013. godine, str. 9.

temeljnog kapitala ne može biti manji od 20.000 kuna (oko 5.000 konvertibilnih maraka) i mora biti izražen cijelim brojem koji je višekratnik broja sto.⁶²

Zbir nominalnih iznosa svih poslovnih udjela mora odgovarati iznosu temeljnog kapitala društva. Prije upisa društva u sudski registar svaki osnivač mora uplatiti u novcu najmanje četvrtinu temeljnog uloga, s tim da ukupni iznos svih uplata u novcu ne može biti manji od 10.000 kuna (oko 2.500 konvertibilnih maraka), odnosno najmanje polovina temeljnog kapitala mora se uplatiti u novcu. Temeljni ulog može se unijeti ulaganjem stvari i prava, te se mora u cijelosti unijeti prije upisa društva u sudski registar. Novčani uložci uplaćuju se na račun društva kod finansijske institucije u Hrvatskoj.⁶³

Zakonom je propisan i način osnivanja društva s ograničenom odgovornošću (osniva se na temelju društvenog ugovora koji moraju potpisati svi osnivači), kao i procedura upisa društva u sudski registar, od podnošenja prijave za upis, ispitivanja prijave, do upisa u sudski registar i objave upisa.

Također, Zakon precizira da d.o.o. mora imati upravu i skupštinu, kao obavezna tijela društva. *Uprava društva* može se sastojati od jednog ili više članova (direktora), koji mogu biti i strani državljani. Članove uprave imenuju i opozivaju članovi društva. Ovlasti uprave su vođenje poslova društva, zastupanje društva, uredno vođenje poslovnih knjiga društva, izrada finansijskih izvještaja te vođenje knjige poslovnih udjela društva.⁶⁴

Nadzorni odbor je obavezno tijelo d.o.o. samo ako je prosječni broj zaposlenih u godini veći od 200, ako je to za društvo koje obavlja određenu djelatnost određeno posebnim zakonom, ili ako je temeljni kapital društva veći od 600.000 kuna (oko 152.000 konvertibilnih maraka) i ima više od 50 članova, ili ako društvo jedinstveno vodi dionička društva i društva s ograničenom odgovornošću koja moraju imati nadzorni odbor, ili s više od 50 posto sudjeluje u njima s neposrednim udjelom u temeljnom kapitalu, a u oba je slučaja broj zaposlenih u nekome od društava ili u svim društvima zajedno u prosjeku veći od 200, ili ako je društvo komplementar u komanditnom društvu, a prosječni broj zaposlenih u društvu i komanditnom društvu zajedno je veći od 200. Nadzorni odbor mora imati najmanje tri člana, a ako ih ima više, njihov broj mora biti neparan. Biraju ih članovi društva. Član nadzornog odbora može biti i strani državljanin.⁶⁵

Skupština društva odlučuje o pitanjima određenim društvenim ugovorom, a posebno o finansijskim izvještajima društva i izvještaju uprave o stanju društva, zahtjevu za uplatama uloga, povratu dodatnih uplata novca članovima društva, imenovanju i opozivu članova uprave, izboru i opozivu članova nadzornog odbora ako ga društvo ima, podjeli, spajanju i povlačenju poslovnih udjela, mjerama za ispitivanje i nadzor nad vođenjem poslova, izmjeni društvenog ugovora itd.⁶⁶

Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću

Zakon o trgovačkim društvima je izmijenjen 2012. godine⁶⁷ i omogućio je osnivanje jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću kao novog podoblika društva s

⁶² Član 389. i 390. st.1. Zakona o trgovačkim društvima Republike Hrvatske

⁶³ Brošura *Kako započeti poduzetničku djelatnost* Hrvatske gospodarske komore od 21.10.2013. godine, str. 9.

⁶⁴ Članovi 422. do 427. Zakona o trgovačkim društvima

⁶⁵ Članovi od 434. do 439. Zakona o trgovačkim društvima

⁶⁶ Član 441. Zakona o trgovačkim društvima

⁶⁷ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima, Narodne novine, br. 111/12, <http://narodne-novine.nn.hr/default.aspx> (datum pristupa 13.01.2014.)

ograničenom odgovornošću. Ovo društvo se sastoji od najviše tri člana i jednog člana uprave – direktora, koji može obavljati poslove bez zasnivanja radnog odnosa.

„Članovi društva mogu biti pravne i fizičke osobe, bilo domaće, bilo inozemne. Osnivač ili član društva može biti jedna do najviše tri osobe, dok član uprave može biti samo jedna osoba. Najniži iznos temeljnog kapitala ne može biti manji od 10 kuna (oko 2,5 konvertibilne marke), a najniži nominalni iznos poslovnog udjela 1 kuna (oko 0, 25 konvertibilnih maraka). Ulozi za preuzete poslovne udjele uplaćuju se samo u novcu. Svaki iznos od 1 kune nominalnog iznosa poslovnog udjela daje pravo na jedan glas, dok se temeljni kapital društva ne poveća najmanje na iznos od 20.000 kuna, te se u tom slučaju počinju primjenjivati odredbe Zakona koje se odnose na klasični d.o.o.“⁶⁸

„Jednostavno d.o.o se može osnovati na jednostavniji način nego klasično d.o.o. Putem usluge e-Tvrtka omogućeno je elektronsko osnivanje Jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću s temeljnim kapitalom u novcu iz bilo kojeg javnobilježničkog ureda ili ureda hitro.hr u Republici Hrvatskoj na bilo koji od trgovačkih sudova u roku od 24 sata. U rok od 24 sata ne ubrajaju se vikendi i neradni dani. Za elektronske prijave poslane nakon radnog vremena Suda rok od 24 sata teče od sljedećeg radnog dana.“⁶⁹ Koraci u osnivanju jednostavnog d.o.o. su odabir imena društva (mora se jasno razlikovati od tvrtke drugoga trgovca upisane u sudski registar kod istoga registarskoga suda), ovjera dokumenata kod javnog bilježnika (zapisnik o osnivanju, prijava za upis društva u sudski registar i izjava o nepostojanju nepodmirenih dugova), uplata troškova osnivanja, upis u sudski registar, razvrstavanje po djelatnostima prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti u Državnom zavodu za statistiku, izrada pečata i na kraju prijava penzionog i zdravstvenog osiguranja te prijava u nadležnu ispostavu porezne uprave. U troškove osnivanja jednostavnog d.o.o. ubrajaju se temeljni kapital (10,00 kuna), sudska taksa za upis u Sudski registar (60,00 kuna) i objava u Narodnim novinama (200,00 kuna), što ukupno iznosi 270,00 kuna (oko 70 konvertibilnih maraka).

Za upis u sudski registar potrebna je prijava elektronskim putem od strane javnog bilježnika ili prijava na hitro.hr. Dokumentacija potrebna za upis jednostavnog d.o.o. u sudski registar je sljedeća:

- prijava za upis osnivanja,
- zapisnik o osnivanju,
- popis članova društva,
- dokaz o uplati temeljnog kapitala,
- dokaz o uplati sudske takse,
- dokaz o uplati za objavu u Narodnim novinama,
- izjava o nepostojanju nepodmirenih dugovanja.

Na jednostavno d.o.o. se na odgovarajući način primjenjuju odredbe koje vrijede za klasično društvo s ograničenom odgovornošću, osim kada se Zakonom o trgovačkim društvima izričito nešto drugo predviđa.

---

⁶⁸ Brošura *Kako započeti poduzetničku djelatnost* Hrvatske gospodarske komore od 21.10.2013. godine, str. 11.

⁶⁹ Internetska stranica <http://www.hitro.hr/Default.aspx?sec=85> (datum pristupa 13.01.2014.)

III.3. Slovenija

U Sloveniji je veoma važno da se za svaku zaposlenu osobu plaća porez i uplaćuje penziono-zdravstveno osiguranje i ostali doprinosi. Od toga zavisi hoće li direktor kompanije odnosno privrednog društva koje se osniva ili već djeluje biti u radnom odnosu u tom društvu ili ne. Zakon o privrednim društvima,⁷⁰ koji uređuje detalje privredne djelatnosti, odnosno osnivanje i djelovanje poslovnih subjekata, precizira da, prilikom osnivanja privrednog društva, mora biti imenovan i u registar upisan najmanje jedan direktor koji će zastupati društvo i njim rukovoditi. Ukoliko direktor nije penziono i zdravstveno osiguran po nekom drugom osnovu (npr. student, penzioner), obavezno se „...mora zaposliti u društvu koje se osniva.“⁷¹ Bitno je da se za tu osobu po nekom osnovu plaćaju doprinosi.

S obzirom na navedeno, u Sloveniji privredno društvo/kompanija može biti osnovano i djelovati bez stalno zaposlenog radnika, ali uvjet za to je da se za direktora društva već plaća porez i uplaćuju doprinosi po nekom osnovu (da je zaposlen u nekom drugom poslovnom subjektu, student, penzioner ili sl.).

Privrednu djelatnost na tržištu Slovenije može obavljati i samostalni poduzetnik, koji se pravno smatra fizičkom osobom. On nije u radnom odnosu, iako se smatra samozaposlenom osobom. Zato sebi ne isplaćuje plate, regres ni druge bonitete koji inače pripadaju zaposlenima, ali slobodno raspolaže prihodom od djelatnosti.

Važno je napomenuti da, za razliku od Državnog zavoda za statistiku Hrvatske, koji ima detaljne podatke o broju privrednih društava koja djeluju bez ijedne zaposlene osobe, prema dokumentima i informacijama koje smo pronašli, Statistički ured Slovenije takva privredna društva ubraja u mikro društva, koja imaju do deset zaposlenih te iz tog razloga nam nije bilo moguće utvrditi njihov tačan broj.⁷²

Oblici privrednih društava

Prema odredbama Zakona o privrednim društvima, u Sloveniji se privredna društva organiziraju u jednom od sljedećih oblika:

- kao osobna društva: društvo s neograničenom odgovornošću (d.n.o.) i komanditno društvo (k.d.);

---

⁷⁰ Zakon o privrednim društvima, Uradni list, br. 65/2009, 33/2011, 91/2011, 32/2012, 57/2012 i 82/2013. Izvor: internetska stranica Uradnog lista Republike Slovenije <http://www.uradnolist.si/0/search?smode=&cmd=search&q=Zakon+o+gospodarskih+dru%C5%BEbah+&search=I%C5%A1%C4%8Di> (datum pristupa 29.01.2014.)

⁷¹ Izvor: internetski portal Republike Slovenije *Eugo Slovenia - Slovenia Business Point* <http://www.eugo.gov.si/en/starting/business-registration/> (datum pristupa 29.01.2014.)

⁷² Prema članu 55. Zakona o privrednim društvima:

Mikro društvo je društvo koje ispunjava dva od sljedeća tri uvjeta:

- prosječan broj radnika u poslovnoj godini ne prelazi deset,
- prihodi od prodaje ne prelaze 2.000.000 eura i
- vrijednost aktive ne prelazi 2.000.000 eura.

Malo društvo je društvo koje ispunjava dva od tri sljedeća uvjeta:

- prosječan broj radnika u poslovnoj godini ne prelazi 50,
- prihodi od prodaje ne prelaze 8.800.000 eura i
- vrijednost aktive ne prelazi 4.400.000 eura.

Srednje društvo je društvo koje ispunjava dva od tri sljedeća uvjeta:

- prosječan broj radnika u poslovnoj godini ne prelazi 250,
- prihodi od prodaje ne prelaze 35.000.000 eura i
- vrijednost aktive ne prelazi 17.500.000 eura.

Veliko društvo je društvo koje nije ni mikro, ni malo ni srednje društvo.

- kao kapitalna društva: društvo s ograničenom odgovornošću (d.o.o.), dioničko društvo (d.d.), komanditno dioničko društvo (k.d.d.) i evropsko dioničko društvo.

Za osobna društva karakteristična je osobna odgovornost njihovih članova, dok članovi kapitalnih društava osobno ne odgovaraju za njihov rad.

Osnivanje privrednog društva u Sloveniji je potpuno pojednostavljeno. Za neke poslove je potrebna ovjera dokumenata kod notara (što se plaća), a većina poslova se može obaviti prijavom na internetsku stranicu e-VEM (što je potpuno besplatno).

Evropska unija je donijela Direktivu o uslugama čiji je cilj olakšati poslovanje pravnim subjektima koji žele pružati usluge u EU, u njihovoj državi ili u inozemstvu. Direktiva definira pravila koja se odnose na poduzetnike koji žele osnovati preduzeće ili pružiti privremene usluge u EU odnosno u Evropskom ekonomskom prostoru (u 27 država članica EU, Lihtenštajnu, Norveškoj i na Islandu). Direktiva obavezuje države članice da ukinu nepotrebnu birokratiju i pojednostave formalnosti za preduzeća te javnu administraciju učine efikasnijom. U cilju implementacije Direktive, svaka država članica morala je uspostaviti „tačke jednog kontakta“ (*Points of Single Contact - PSC*), odnosno *e-government* portale koji pomažu preduzećima da elektronskim putem kompletiraju administrativnu procedure. PSC daje sveobuhvatne informacije o svim administrativnim pitanjima koja se odnose na uspostavljanje ili širenje preduzeća koje pruža usluge u datoj zemlji.⁷³ Sa PSC poduzetnici više ne moraju obilaziti različite organe, jedan po jedan. PSC omogućavaju dobijanje relevantnih informacija i slanje aplikacija nadležnom organu putem jedne kontakt tačke, PSC. Sve PSC su dio evropske mreže, tzv. *EUGO network*. I u Sloveniji je uspostavljena „tačka jednog kontakta“, a to je e-VEM Portal.⁷⁴

Društvo s ograničenom odgovornošću (d.o.o.)

Najčešći oblici u kojima se obavlja privredna djelatnost u Sloveniji su društvo s ograničenom odgovornošću i samostalni poduzetnik.⁷⁵

Društvo s ograničenom odgovornošću⁷⁶ može osnovati jedna ili više fizičkih ili pravnih osoba, koje osnivanjem postaju članovi društva. Na osnovu osnovnog uloga i srazmjerno njegovoj vrijednosti u osnovnom kapitalu član dobija svoj poslovni udio u društvu. Najznačajnija karakteristika društva s ograničenom odgovornošću je da članovi nisu odgovorni za obaveze društva. D.o.o. se osniva društvenim ugovorom, koji predstavlja najznačajniji akt društva, jer uređuje njegovo djelovanje te odnose među članovima. Kada društvo osniva samo jedan član (jednoosobno d.o.o.), nije riječ o društvenom ugovoru već o aktu o osnivanju. Društveni ugovor se može zaključiti na posebnom obrascu e-VEM ili u obliku notarskog zapisa. Prema

⁷³ Izvor: Zvanična internetska stranica Evropske unije: http://europa.eu/youreurope/business/start-grow/start-ups/index_en.htm#slovenia_en_setting-up (datum pristupa 31.01.2014.)

⁷⁴ Portal e-VEM je državni portal za kompanije i poduzetnike. Svrha portala je korisniku omogućiti lakše, jednostavno, brzo i besplatno poslovanje s javnom upravom. Preko portala e-VEM kompanije i poduzetnici mogu dobiti elektronske usluge u vezi s osnivanjem kompanije i nekim drugim postupcima koje poslovni subjekt obavlja prilikom ili nakon osnivanja. Neke usluge poduzetnici i kompanije mogu dobiti preko interneta, a za neke je potrebno posjetiti tačku VEM ili notara. Portal je podijeljen na dva dijela i to na usluge za samostalne poduzetnike i na usluge za privredna društva. Izvor: internetska stranica e-VEM portal <http://evem.gov.si/evem/infoKomuNamenjen.evem> (datum pristupa 29.01.2014.)

⁷⁵ Podatak Ministarstva za privredni razvoj i tehnologiju Republike Slovenije. Internetska stranica Ministarstva http://www.mgrt.gov.si/si/delovna_podrocja/notranji_trg/vasa_najpogostejša_vprasanja_in_odgovori/ (datum pristupa 27.01.2014.)

⁷⁶ Odredbe koje se odnose na društvo s ograničenom odgovornošću nalaze se u čl. 471. - 521. Zakona o privrednim društvima

Zakonu o privrednim društvima, osnovni kapital d.o.o. (osnovna glavnica) mora iznositi ukupno 7.500 eura (u novcu ili kao stvarni ulog), a svaki osnovni ulog najmanje 50 eura.

<i>Prednosti društva s ograničenom odgovornošću (d.o.o.)</i>	<i>Slabosti društva s ograničenom odgovornošću (d.o.o.)</i>
članovi ne odgovaraju za obaveze društva	potrebno je uplatiti osnovni kapital
mogućnost sklapanja pravnih poslova između društva i njegovih članova	isplaćivanje dobitka je visoko porezno opterećeno
veći ugled i povjerenje na tržištu	viši troškovi poslovanja
brzo i jednostavno osnivanje	

Izvor: A.L.P. PECA sa radionice *Pravni aspekti poslovanja*⁷⁷

Jednoosobno društvo s ograničenom odgovornošću

Osim društva koje osniva više osoba (višeosobno d.o.o.), društvo s ograničenom odgovornošću može osnovati i jedna osoba. Takvo društvo se naziva jednoosobno d.o.o. Osnivač je ujedno i jedini član društva. Jednoosobno d.o.o. može osnovati fizička osoba koja je upisana u centralni registar prebivališta (ima jedinstven matični broj građana). Jedini član društva donosi akt o osnivanju na obrascu VEM. On je istovremeno i jedini poslovođa (direktor) društva. Jedini član društva uplaćuje cijeli osnovni ulog u novcu (najniži iznos je 7.500 EUR), i to prije dostavljanja prijedloga za upis u sud.⁷⁸

U Sloveniji je bilo puno pitanja vezanih za sklapanje radnog odnosa direktora jednoosobnog d.o.o. sa tim jednoosobnim d.o.o., u kojem je u isto vrijeme on i jedini njegov član. Prethodni Zakon o radnim odnosima (ZDR) nije izričito uređivao zaposlenje vlasnika jednoosobnih društava i zavoda u društvima, ali je samo općenito odredio da poslovodna osoba (direktor) s društvom može sklopiti ugovor o zaposlenju. Vrhovni sud je u presudi⁷⁹ iz 2009. zauzeo stav da članovi jednoosobnih društava za obavljanje poslovodne funkcije ne mogu biti u radnom odnosu u društvu čiji su vlasnici, jer među njima ne postoji podređenost kao jedan od temeljnih elemenata radnog odnosa. Posljedica toga bila je da vlasnici-direktori jednoosobnih društava nisu mogli biti uključeni u obavezna socijalna osiguranja na osnovu radnog odnosa, već kao samozaposleni. Novi Zakon o radnim odnosima (ZDR-1) usvojen je u martu 2013. godine. Odredbama tog novog Zakona donesene su, između ostalog, izmjene koje se odnose na zaposlenje vlasnika-direktora jednoosobnog d.o.o. U članu 73. st. 2. uređeno je pitanje postojanja radnog odnosa između vlasnika-direktora jednoosobnog društva i tog društva, na način da se radi o izuzetku od važeće definicije radnog odnosa iz člana 4. U slučaju kada se ugovor o zaposlenju sklopi između poslovodne osobe (direktora) i društva čiji je on jedini vlasnik, taj odnos se smatra radnim odnosom. Time je zakonodavac u ZDR-1 odredio mogućnost da vlasnik-direktor jednoosobnog društva, ipak, može biti u radnom odnosu s tim društvom.⁸⁰

⁷⁷ Informacije sa radionice *Pravni aspekti poslovanja*, koju je finansirao Zavod Republike Slovenije za zapošljavanje, septembar 2013. godine. A.L.P. Peca (Aktiviranje Lokalnih Potencijala) je preduzeće za razvoj i cjelovit poslovni servis za poduzetnike, preduzeća, institucije i lokalne zajednice. Izvor: internetska stranica <http://www.alpeca.si/apz2013.aspx> (datum pristupa 29.01.2014.)

⁷⁸ Internetski portal za poduzetnike <http://www.podjetniski-portal.si/ustanavljam-podjetje/registracija-podjetja/druzba-z-omejeno-odgovornostjo-doo/Enoosebna-doo> (datum pristupa 27.01.2014.)

⁷⁹ Presuda Vrhovnog suda Republike Slovenije br. VIII Ips 167/2008 od 19.10.2009.

⁸⁰ Informacija preuzeta iz teksta *Zaposlitev lastnika - direktorja v enoosebni družbi* od 8. aprila 2013. sa poduzetničkog portala Mladi podjetnik. Izvor: internetska stranica <http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/racunovodstvo/zaposlitev-lastnika-direktorja-v-enoosebni-druzbi> (datum pristupa 29.01.2014.)

Samostalni poduzetnik (s.p.)

Članovi od 71. do 75. Zakona o privrednim društvima uređuju djelovanje (samostalnog⁸¹) poduzetnika.

Poduzetnik (s.p.) je fizička osoba, koja na tržištu samostalno obavlja profitnu/privrednu djelatnost u okviru organiziranog preduzeća.⁸² Poslovni rezultat i djelatnost oporezovani su porezom na dohodak. Po zakonu o penzionom i invalidskom osiguranju s.p. se mora uključiti u sistem obaveznoga osiguranja i svaki mjesec plaćati doprinos za socijalno osiguranje. Nije u radnom odnosu, ali se smatra samozaposlenom osobom. Zato sebi ne isplaćuje plate, regres i druge bonitete, koji inače pripadaju zaposlenim. Za razliku od privrednih društava, s.p. može slobodno raspolagati zaradom i može je bilo kada prenijeti na osobno korištenje.

<i>Prednosti oblika s.p.</i>	<i>Slabosti oblika s.p.</i>
nije potreban novčani ulog u obliku osnovnog kapitala	oblik samostalni poduzetnik (s.p.) nije odvojen od fizičke osobe, zato s.p. i fizička osoba ne mogu poslovati međusobno
jednostavno raspolaganje novčanim sredstvima – poduzetnik slobodno raspoložuje novcem	poduzetnik odgovara za svoje obaveze neograničeno svom svojom imovinom
brzo i jednostavno osnivanje	kod većeg profita porezni teret je visok
niži administrativni troškovi	nije primjeren u slučajevima kada više osoba želi ustanoviti preduzeće
	niža kredibilnost u pravnom prometu u poređenju s drugim pravnoorganizacijskim oblicima

Izvor: A.L.P. PECA sa radionice *Pravni aspekti poslovanja*

Poduzetnik može obavljati djelatnost i kao dopunsku i taj oblik se naziva dopunski s.p. To je poduzetnik koji obavlja dopunsku djelatnost i osiguran je po drugoj osnovi (npr.: u radnom je odnosu). U ovom slučaju osnivača nije potrebno osigurati na osnovu obavljanja djelatnosti, odnosno ne treba mu plaćati puni doprinos za socijalnu zaštitu, a on može uz niže troškove obavljati različite djelatnosti. Dopunski s.p. dakle može osnovati samo zaposlena osoba. Pravni status, prava i dužnosti dopunskog s.p. i punog s.p. su jednaki. Razlika je samo u visini doprinosa. Osnivanje dopunskog s.p. je besplatno, ali je potrebno, jednako kao kod punog s.p., prilikom osnivanja položiti ispit iz zaštite i zdravlja na radu te pripremiti Izjavu o sigurnosti s procjenom rizika radnih mjesta (zavisno od djelatnosti koju obavlja).

⁸¹ Zakon o privrednim društvima više ne koristi riječ „samostalni”, pa se službeno koristi samo „poduzetnik” i skraćena „s.p.”. Međutim, u Sloveniji se, općenito izraz „samostalni poduzetnik” još uvijek upotrebljava. Izvor: internetski portal za poduzetnike <http://www.podjetniski-portal.si/ustanavljam-podjetje/oblika-podjetja/sp> (datum pristupa 27.01.2014.)

⁸² Član 3. st. 6. Zakona o privrednim društvima

Poređenje s.p. i d.o.o.

<i>Samostalni poduzetnik (s.p.)</i>	<i>Društvo s ograničenom odgovornošću (d.o.o.)</i>
pravno-organizacijski oblik/ fizička osoba koja obavlja djelatnost	pravna osoba
nema osnivačkog kapitala	osnivački kapital iznosi 7.500 eura
samostalni poduzetnik za poslove odgovara svojom imovinom	odvojenost imovine, članovi odgovaraju
progresivna oporezivost koja vrijedi za samostalnog poduzetnika nije pogodna za veliku dobit	primjeren oblik za višu dobit (jedinствена porezna stopa za pravne osobe)
jednostavno/dvostavno knjigovodstvo ili normirani rashodi	dvostavno knjigovodstvo ili normirani rashodi
dobitak je plata, poduzetnik može slobodno raspolagati sredstvima na računu	novčana sredstava na računu su „vlasništvo preduzeća“, dobitak se oporezuje prema Zakonu o porezu na dobit pravnih osoba
budući da je dobitak plata, ona se ne smatra troškom; u troškove se ubrajaju doprinosi	plata odnosno plate su trošak
samostalni poduzetnik smatra se manje kredibilnim oblikom preduzeća	veća kredibilnost preduzeća u poslovanju

Izvor: A.L.P. PECA sa radionice *Pravni aspekti poslovanja*

Drugi oblici pravnih subjekata su zavod (organizacija koja se osniva za obavljanje djelatnosti odgoja i obrazovanja, nauke, kulture, sporta, zdravstva itd.), društvo (dobrovoljno, samostalno, neprofitno udruženje fizičkih odnosno pravnih osoba, koje se udružuju zbog grupno određenih interesa, određenih u osnivačkom aktu i u skladu sa Zakonom o društvima) i socijalno preduzeće (cilj je trajno obavljanje djelatnosti socijalnog poduzetništa ili drugih djelatnosti pod posebnim uvjetima zaposlenja).

Broj poslovnih subjekata

Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidencije i usluge – AJPES redovno na svojoj internetskoj stranici objavljuje broj poslovnih subjekata prema važećim pravno-organizacijskim oblicima, a na osnovu podataka iz Poslovnog registra Slovenije.

Poslovni subjekti su podijeljeni u šest grupa:

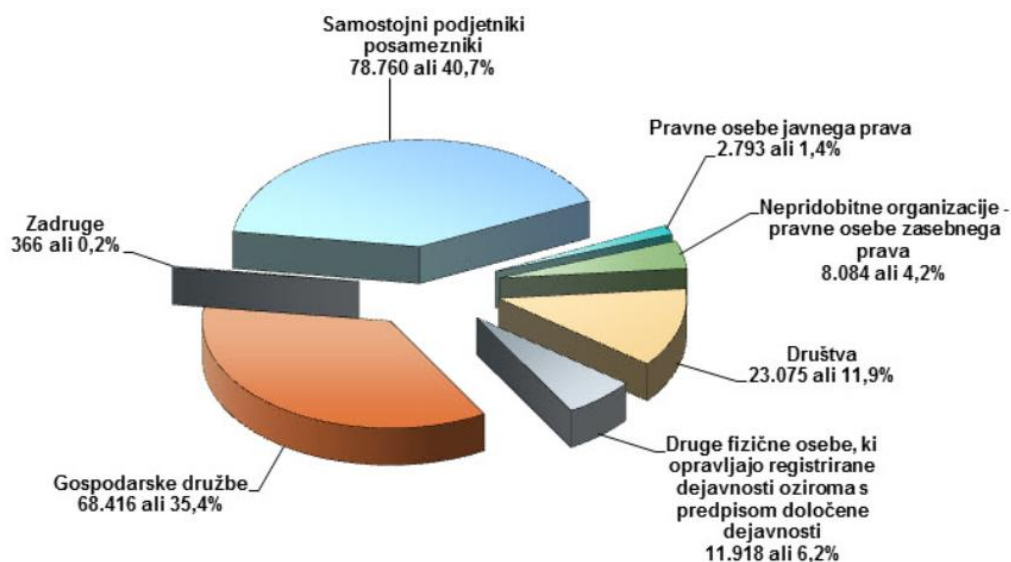
- privredna društva i zadruge,
- samostalni poduzetnici pojedinci,
- pravne osobe javnoga prava,
- neprofitne organizacije – pravne osobe privatnog prava,
- društva,
- druge fizičke osobe, koje obavljaju registrirane ili propisom određene djelatnosti.⁸³

U Sloveniji je posljednjeg dana 2013. godine bilo ukupno 193.412 poslovnih subjekata.

⁸³ Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidencije i usluge – AJPES
http://www.ajpes.si/registri/poslovni_register/porocila/zadnje_porocilo?mdres=1 (datum pristupa 29.01.2014.)

Sljedeća slika pokazuje broj i procenat poslovnih subjekata, razvrstanih po navedenim grupama.

Poslovni subjekti v Republiki Sloveniji, stanje na dan 31. 12. 2013

Izvor: Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidencije i usluge - AJPES

Iz prethodnog se može zaključiti da su samostalni poduzetnici (40,70%) i privredna društva (35,40%) najčešći oblici u kojima se osnivaju poslovni subjekti u Sloveniji.

III.4. Njemačka

U Njemačkoj je moguće osnovati preduzeće bez zaposlenih. Međutim, njemačko zakonodavstvo propisuje da preduzeće, npr. društvo s ograničenom odgovornošću (GmbH) ili njegov podoblik *mini GmbH*, mora imati najmanje jednog direktora. Direktor uglavnom nije u klasičnom radnom odnosu, već posao obavlja na osnovu ugovora o uslugama, ali obavezno plaća doprinose za osiguranja koja su dio državnog sistema osiguranja – penziono osiguranje, obavezno zdravstveno osiguranje, osiguranje od nezaposlenosti, socijalno osiguranje, osiguranje od odgovornosti poslodavca. Osim osiguranja od odgovornosti poslodavca, koje u potpunosti plaća poslodavac, doprinose za ostala osiguranja uglavnom u jednakim iznosima plaćaju poslodavac i zaposlenik. Osnova za obračun doprinosa je plata zaposlenika. Dakle, direktor preduzeća se u pravnom smislu ne smatra zaposlenim, ali radi na osnovu ugovora i obavezno plaća doprinose državi.

„Osim neizvršnih direktora koje biraju radnici na osnovu pravila o suodlučivanju, nijedan izvršni niti neizvršni direktor nije zaposlen u kompaniji (u smislu Zakona o radu). Oni obavljaju svoju službu na osnovu ugovora o uslugama koji sadrže pojedinosti uvjeta usluge, obaveze i novčanu naknadu i slično. Ti ugovori o uslugama nisu uređeni zakonom o radu.“⁸⁴

⁸⁴ *PLC Cross-border Directors' Duties and Liabilities Handbook 2009*, Poglavlje Germany, izdavač *Practical Law Company* (www.practicallaw.com/directorsdutieshandbook.), str. 84, preuzeto sa internetske stranice njemačke pravne firme: www.oppenhoff.eu/ (datum pristupa 19.02.2014.)

Privredni subjekti koji postoje u Njemačkoj su:

- preduzeća pojedinaca (*Einzelunternehmen*);
- društva osoba (otvoreno trgovačko društvo – OHG; komanditno društvo – KG i društvo građanskog prava - GbR);
- društva kapitala (društvo s ograničenom odgovornošću – GmbH, mini GmbH i dioničko društvo - AG).

Društvo s ograničenom odgovornošću

Društvo s ograničenom odgovornošću (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung* – GmbH) je najčešći oblik privrednog subjekta u Njemačkoj. Odgovornost društva ograničena je na njegovu imovinu. Osnivaju ga jedan ili više članova društva (dioničara). Prilikom osnivanja članovi društva moraju odlukom imenovati jednog ili više direktora, koji se upisuju u privredni registar kao osobe koje upravljaju društvom i zastupaju ga. Na mjesto direktora mogu biti imenovane treće osobe, ali i sami članovi društva. U slučaju kada jedna fizička osoba osniva GmbH, ona sebe imenuje za direktora. U Njemačkoj postoje i određena ograničenja u pogledu imenovanja i registracije direktora, koja se odnose na postojanje pravosnažnih sudskih presuda za određena krivična djela, njemačkih i inozemnih sudova.⁸⁵

Minimalni temeljni kapital GmbH je 25.000 eura. U trenutku registracije, najmanje polovina minimalnog kapitala (12.500 eura) mora biti na bankovnom računu. GmbH ima obavezu da izrađuje bilans u skladu s Trgovačkim zakonom (*Handelsgesetzbuch*) i objavljuje godišnje finansijske izvještaje.

Poduzetničko društvo s ograničenom odgovornošću

Njemačka je 2008. usvojila izmjene Zakona o društvima s ograničenom odgovornošću, koje uključuju i borbu protiv zloupotreba, što predstavlja njegovu sveobuhvatnu reformu i modernizaciju. Novi zakon (*Gesetz zur Modernisierung des GmbH-Rechts und zur Bekämpfung von Missbräuchen- MoMiG*) stupio je na snagu 1. novembra 2008. godine i njim je uvedena novina u njemačko uređenje – mogućnost osnivanja podoblika GmbH, takozvanog poduzetničkog društva s ograničenom odgovornošću, Mini GmbH ili UG (*Haftungsbeschränkte Unternehmersgesellschaft*). Temeljni kapital UG je najmanje 1 euro.⁸⁶

„Zakonodavac je otvaranjem mogućnosti osnivanja poduzetničkog društva s ograničenom odgovornošću – *Haftungsbeschränkte Unternehmersgesellschaft* – zapravo reagirao na englesku verziju *Limited* te stavio na raspolaganje slični oblik društva.“⁸⁷

Odredbe Zakona o društvima s ograničenom odgovornošću koje se odnose na GmbH primjenjuju se i na poduzetnička društva s ograničenom odgovornošću. Procedura osnivanja

---

⁸⁵ *Limited liability company and entrepreneurial limited company (limited liability)*. Internetska stranica Privredne komore Hamburga http://www.hk24.de/en/startup/point_single_contact/recht/348046/limited.html (datum pristupa 19.02.2014.)

⁸⁶ „U Francuskoj je od 2003. također minimalni polog za otvaranje tvrtke jedan euro. Unutar članica Europske unije minimalni polog od jednog eura vrijedi i u Bugarskoj i Portugalu. Limit na polog nemaju Velika Britanija i Cipar. Kad je riječ o ostalim članicama Europske unije, kažu u HGK, najniži polog nakon navedenih ima Rumunjska, a iznosi 60 eura. Slijedi Malta, gdje on iznosi 250 eura.“ Preuzeto iz teksta *Crna lista bankrotiranih vlasnika priprema teren za osnivanje tvrtki za 10 kuna*, 25.3.2012. Izvor: internetska stranica Poslovnog dnevnika <http://www.poslovni.hr/hrvatska/crna-lista-bankrotiranih-vlasnika-priprema-teren-za-osnivanje-tvrtki-za-10-kuna-200295> (datum pristupa 19.02.2014.)

⁸⁷ Tekst *Osnivanje privrednih društava*. Izvor: internetska stranica <http://www.njemačka.eu/privredno-pravo/osnivanje-privrednih-drustava> (datum pristupa 19.02.2014.)

UG je znatno pojednostavljena i troškovi osnivanja znatno su niži nego prilikom osnivanja klasičnog GmbH.

UG je oblikovan tako da zadovolji interese osnivača novih preduzeća koji imaju mali temeljni kapital na početku poslovanja, kao što je često slučaj u uslužnom sektoru. UG može i pretpostavlja se da će postati GmbH, jer UG ima obavezu da svake godine jednu četvrtinu svoje dobiti zadrži kao rezervu u društvu, što znači da dobit ne smije biti neograničeno isplaćena. UG osnivaju jedan ili više članova društva (dioničara) i prilikom osnivanja moraju imenovati jednog ili više direktora, koji se upisuju u privredni registar kao osobe koje upravljaju društvom i zastupaju ga. U slučaju kada jedna fizička osoba osniva UG, ona sebe imenuje za direktora. „Direktori pojednostavljene kompanije s ograničenom odgovornošću su obavezan subjekt državne sheme osiguranja, čak i ako nemaju ugovor o zaposlenju.”⁸⁸

III.5. Ujedinjeno Kraljevstvo

U Ujedinjenom Kraljevstvu privatna preduzeća, u pogledu pravnog statusa, mogu biti:

- preduzeće koje je vlasništvo jedne osobe i koje vodi jedna samozaposlena osoba (što ne znači da samozaposlena osoba ne može angažirati osoblje),
- obično partnerstvo, koje vode dvije ili više samozaposlenih osoba,
- kompanija⁸⁹ (uključujući javne korporacije i nacionalizirana tijela), u kojoj se direktor vodi kao zaposleni.

Na početku 2013. godine preduzeća koja su vlasništvo jedne osobe činila su 62,6% privatnih preduzeća, dok su partnerstva činila 8,9%, a kompanije 28,5%.

Također na početku 2013. od približno 3,1 milion preduzeća u vlasništvu jedne osobe, njih 9% (231.000) imala su zaposlene. Od približno 434.000 partnerstava, njih 33,5% (145.000) imala su zaposlene. Od 1,4 miliona kompanija, njih 56,5% (789.000) imale su zaposlene. Preduzeća bez zaposlenih činila su 75,3% svih privatnih preduzeća i nisu zapošljavala nikoga osim vlasnika preduzeća. U svom statističkom pregledu (procjeni) o populaciji preduzeća za 2013.⁹⁰, Ministarstvo za biznis, inovacije i vještine tretira one kompanije koje imaju jednog zaposlenog – direktora, kao preduzeća bez zaposlenih.⁹¹ Istu definiciju za preduzeća koja imaju jednog ili više vlasnika, ali nemaju zaposlenih, primjenjuje i Državni ured za statistiku UK u dokumentu *Veličina firmi u Londonu, 2001. do 2012. (Size of Firms in London, 2001 to 2012)* od 19.07.2013. str. 3.⁹²

---

⁸⁸ Brošura *Directors' Duties and Liabilities*, 2010. Izvor: internetska stranica kompanije za pružanje pravnih i poreznih savjeta *CMS Legal Services* <http://www.cmslegal.com/Duties--Responsibilities-of-Directors-09-15-2010> (datum pristupa 20.02.2014.)

⁸⁹ Pravni oblici kompanija mogu biti: *Public Limited Companies, Private Limited Companies, Limited Liability Partnerships* i drugi.

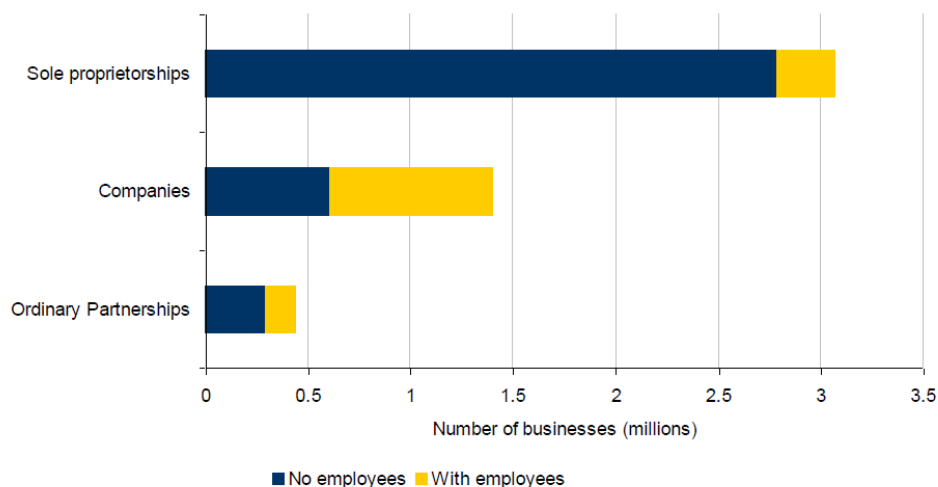
⁹⁰ Ove statističke preglede je tokom 2011. i 2012. provjerilo i priznalo Tijelo za statistiku UK, direktno odgovorno Parlamentu.

⁹¹ *Business Population Estimates for the UK and Regions 2013*, 23.10.2013., internetska stranica Vlade UK https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/254552/13-92-business-population-estimates-2013-stats-release-4.pdf (datum pristupa 11.02.2014.)

⁹² Internetska stranica Državnog ureda za statistiku UK http://www.ons.gov.uk/ons/dcp171766_317292.pdf (datum pristupa 18.02.2014.)

*Broj preduzeća u UK u privatnom sektoru
sa zaposlenima i bez zaposlenih, prema pravnom statusu, na početku 2013.*

Number of businesses in the UK private sector with and without employees, by legal status, start of 2013.

Izvor: *Business Population Estimates for the UK and Regions 2013*, 23.10.2013., str. 7, autor Ministarstvo za biznis, inovacije i vještine UK⁹³

Na slici tamna boja predstavlja broj preduzeća bez zaposlenih, dok svijetla boja označava broj preduzeća sa zaposlenima.

U Ujedinjenom Kraljevstvu preduzeća bez zaposlenih su:

- preduzeća u vlasništvu jedne osobe ili obična partnerstva koja se sastoje od jednog ili više samozaposlenih vlasnika-menadžera,
- kompanije koje se sastoje od samo jednog zaposlenog - direktora.

Osim toga, kompanije u UK ne moraju zaposliti svoje direktore. Izvršni direktori obično imaju ugovor o zaposlenju, dok su neizvršni direktori obično angažirani po ugovoru o uslugama.⁹⁴

Većina malih i srednjih preduzeća u UK nisu registrirana za porez na dodanu vrijednost niti za druge poreze, što se posebno odnosi na ona preduzeća koja vode samozaposlene osobe, a koja nisu dovoljno velika za registraciju.

Najčešći oblik kompanije u Ujedinjenom Kraljevstvu je *Private Limited Company*. Ovaj oblik kompanije se može registrirati *online* ili poštom. *Online* registracija traje 48 sati i košta 15 funti. Registracija poštom traje 8 do 10 dana i košta 40 funti. *Private Limited Company* koja je ograničena dionicama mora imati najmanje jednog dioničara, a dioničari su njeni vlasnici (direktor kompanije može biti dioničar). Dionice ovakve kompanije ne mogu biti ponuđene javnosti.⁹⁵ Ove kompanije plaćaju korporacijski porez na prihod, a njihovim zaposlenicima i direktorima plaće se isplaćuju u okviru P.A.Y.E. poreskog sistema (*Pay as your earn*).

⁹³ Vlada UK, internetska stranica:

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/254552/13-92-business-population-estimates-2013-stats-release-4.pdf; <http://www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/2/> (datum pristupa 11.02.2014.)

⁹⁴ Izvor: *Corporate Governance and Directors' Duties 2010*, Poglavlje UK (England and Wales) www.practicallaw.com/corpgovhandbook, www.practicallaw.com/3-502-1374 (datum pristupa 18.02.2014.)

⁹⁵ Vlada UK, internetska stranica: <https://www.gov.uk/limited-company-formation/register-your-company> (datum pristupa 20.02.2014.)

IV. RANG LISTA SVJETSKE BANKE O UVJETIMA ZA OSNIVANJE PREDUZEĆA

Studija Svjetske banke *Doing Business*, odnosno njen dio *Starting a Business*, mjeri broj procedura, vrijeme i troškove potrebne za osnivanje i zvaničan početak rada malih i srednjih društava s ograničenom odgovornošću i upoređuje podatke za 189 ekonomija svijeta. U sljedećoj tabeli nalaze se podaci o tome kako su rangirane ekonomije osam analiziranih država u ovom istraživanju prema *Starting a Business* za 2013. godinu.⁹⁶

Država	Mjesto na ljestvici <i>Starting a Business</i>
Bosna i Hercegovina	174.
Crna Gora	69.
Hrvatska	80.
Makedonija	7.
Njemačka	111.
Slovenija	38.
Srbija	45.
Ujedinjeno Kraljevstvo	28.

---

⁹⁶ Međunarodna finansijska korporacija (*International Finance Corporation - IFC*) i Svjetska banka (*World Bank*), *Doing Business* <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/starting-a-business> (datum pristupa 18.02.2014.)

V. LITERATURA I IZVORI

Internetska stranica Službenog lista Bosne i Hercegovine

<http://www.slist.ba/secure/1999s/FEDER/broj%2023/F23001.HTM>

Internetska stranica Skupštine Brčko distrikta BiH

<http://skupstinabd.ba/ba/zakoni/ba/zakon-o-preduzea-br-distrikta-bih.html>

Internetska stranica Agencije za promociju stranih investicija BiH (FIPA)

http://fipa.gov.ba/informacije/posao/vrste_preduzeća/default.aspx?id=133&langTag=bs-BA

Internetska stranica Foreign Investors Council u Bosni i Hercegovini

<http://www.fic.ba/publications.html>

Internetska stranica Registara odobrenja i inspeksijskih postupaka i predmeta kontrole Vlade RS

<http://www.regodobrenja.net/index.php?akc=sadržaj&id=2&jezik=2>

Internetska stranica Narodne skupštine Republike Srbije <http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina-.872.html?SearchText=zakon+o+privrednim+dru%C5%A1tvima>

Internetska stranica Radio-televizije Srbije

<http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/2162/Prenosimo/1459424/Vi%C5%A1e+od+24.000+preduze%C4%87a+bez+zaposlenih.html>

Internetska stranica USAID Projekta za bolje uslove poslovanja http://www.bep.rs/news_archive.php

Internetska stranica Skupštine Crne Gore <http://www.skupstina.me/index.php/me/sjednice/zakoni-i-drugi-akti>

Internetska stranica International Finance Corporation (IFC) i World Bank

<http://www.doingbusiness.org/rankings>

Internetska stranica Zavoda za statistiku Republike Crne Gore

http://www.monstat.org/cg/publikacije_page.php?id=1069

Internetska stranica Državnog zavoda za statistiku Makedonije

<http://www.stat.gov.mk/PrikaziSoopstenie.aspx?rbtxt=79>

Internetska stranica Agencije za strane investicije i promociju izvoza Makedonije

<http://www.investinmacedonia.com/node/4>

Internetska stranica Centralnog registra Republike Makedonije

<http://crm.com.mk/DS/default.aspx?MainId=1&CatID=55>

Internetska stranica Evropske komisije http://ec.europa.eu/enlargement/policy/conditions-membership/chapters-of-the-acquis/index_en.htm

The new SME definition, User guide and model declaration, European Commission

Internetska stranica Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske

[http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi/europska-unija-\(eu\)/pregled-dokumenata-iz-pregovarackog-procesa/](http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi/europska-unija-(eu)/pregled-dokumenata-iz-pregovarackog-procesa/)

Internetska stranica Hrvatskog jezičnog portala <http://hjp.novi-liber.hr/index.php?show=search>

Internetska stranica Narodnih novina <http://narodne-novine.nn.hr/default.aspx>

Brošura *Kako započeti poduzetničku djelatnost*, Hrvatska gospodarska komora, 2013. godina

Internetska stranica Hrvatske gospodarske komore

<http://www.hgk.hr/sekter-centar/centar-poslovne-informacije/kako-zapoceti-poduzetnicku-djelatnost>

Internetska stranica Evropske komisije http://ec.europa.eu/enlargement/policy/conditions-membership/chapters-of-the-acquis/index_en.htm

Internetska stranica Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske: <http://www.mprh.hr/najcesca-pitanja-vezana-za-jdoo>

Internetska stranica Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske <http://www.dzs.hr/>

Internetska stranica Uradnog lista Republike Slovenije <http://www.uradni-list.si/0/search?smode=&cmd=search&q=Zakon+o+gospodarskih+dru%C5%BEbah+&search=I%C5%A1%C4%8Di>

Internetski portal Republike Slovenije *Eugo Slovenia - Slovenia Business Point*

<http://www.eugo.gov.si/en/starting/business-registration/>

Internetska stranica Republike Slovenije e-VEM portal <http://evem.gov.si/evem/infoKomuNamenjen.evem>

Internetska stranica Ministarstva za privredni razvoj i tehnologiju Republike Slovenije

http://www.mgrt.gov.si/si/delovna_podrocja/notranji_trg/vasa_najpogostejsa_vprasanja_in_odgovori/

Internetska stranica A.L.P. Peca (Aktiviranje Lokalnih Potencijala)

www.alpeca.si/.../Pravni%20vidiki,%20predstavite

Internetska stranica Poduzetničkog portal Mladi podjetnik <http://www.podjetniski-portal.si/ustanavljam-podjetje/registracija-podjetja/druzba-z-omejeno-odgovornostjo-doo/Enoosebna-doo>

Internetska stranica Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidencije i usluge – AJPES

http://www.ajpes.si/registri/poslovni_register/porocila/zadnje_porocilo?mdres=1

PLC Cross-border Directors' Duties and Liabilities Handbook 2009, Practical Law Company,

www.practicallaw.com/directorsdutieshandbook

Internetska stranica njemačke pravne firme Oppenhoff & Partner Rechtsanwälte Köln www.oppenhoff.eu/

Internetska stranica Privredne komore Hamburga

http://www.hk24.de/en/startup/point_single_contact/recht/348046/limited.html

Internetska stranica Poslovnog dnevnika <http://www.poslovni.hr/hrvatska/crna-lista-bankrotiranih-vlasnika-priprema-teren-za-osnivanje-tvrtki-za-10-kuna-200295>

Internetska stranica <http://www.njemačka.eu/privredno-pravo/osnivanje-privrednih-drustava>

Brošura *Directors' Duties and Liabilities*, 2010, CMS Legal Services

Internetska stranica kompanije za pružanje pravnih i poreznih savjeta CMS Legal Services

<http://www.cmslegal.com/Duties--Responsibilities-of-Directors-09-15-2010>

Internetska stranica Vlade UK

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/254552/13-92-business-population-estimates-2013-stats-release-4.pdf

Internetska stranica Državnog ureda za statistiku UK http://www.ons.gov.uk/ons/dcp171766_317292.pdf